

วารสารการศึกษาไทย

THAILAND EDUCATION JOURNAL

เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๒ : ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑๕๐

สกศ.ร่วมพิธีถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ณ กระทรวงศึกษาธิการ

วันนี้ (๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) เป็นประธานในพิธีถวายพระพรชัยมงคล และลงนามถวายพระพรเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒ โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์) เลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.สุภัทร จำปาทอง) รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.วัฒนาพร ระงับทุกข์) รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.สมศักดิ์ ตลประสิทธิ์) ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสาวสมรฉัตร อ่องเอิบ) พร้อมด้วยผู้บริหารองค์กรหลัก ผู้บริหารและข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เข้าร่วมพิธี ณ สนามหน้ากระทรวงศึกษาธิการ หลังจากนั้นร่วมเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ณ บริเวณด้านหน้ากระทรวงศึกษาธิการ

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒ ขอพระองค์ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ดร.สุภัทร จำปาทอง เลขาธิการสภาการศึกษา
ข้าราชการ และบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ช่วงต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ มีเหตุการณ์สำคัญที่ถือเป็นหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ไทย คือระหว่างวันที่ ๔ - ๖ พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒ ขึ้น โดยวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และเสด็จออกมหาสมาคมรับการถวายพระพรชัยมงคล ประกาศพระองค์เป็นศาสนูปถัมภก ถวายบังคมพระบรมอัฐิและพระอัฐิ สดับปกรณ์ และเฉลิมพระราชมณเฑียร โดยมีพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นพระราชพิธีเฉลิมพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย สถาปนาพระฐานันดรศักดิ์พระบรมวงศ์ และเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารค และวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เสด็จออก ณ สีหบัญชร พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท ให้ประชาชนเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล และเสด็จออก ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ให้คณะทูตานุทูตและกงสุลต่างประเทศเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ซึ่งประชาชนต่างปลื้มปีติยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสชื่นชมพระบารมีและเฝ้ารับเสด็จในพระราชพิธีสำคัญนี้ ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดพิธีถวายพระพรชัยมงคลและลงนามถวายพระพรเนื่องในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ร่วมพิธีฯ ดังที่วารสารการศึกษาไทยได้นำเสนอไว้ใน “เก็บตกปกหน้า” และ “เก็บตกปกหลัง”

เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ นี้ ยังเป็นเดือนที่คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปก.) ซึ่งมีศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา เป็นประธาน ปฏิบัติงานครบตามวาระ ๒ ปีที่กำหนด โดย กอปก. ได้ฝากผลงานด้านการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญไว้หลายผลงาน สามารถติดตามอ่านได้ใน “รายงานพิเศษ” นอกจากนี้ยังมีสาระน่ารู้ด้านการศึกษาในประเด็นที่น่าสนใจต่าง ๆ เช่น แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษารายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี ๒๕๖๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการศึกษาจากทุกภาคส่วน ภาควิเคราะห์ขยายการศึกษา : กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ติดตามได้ในวารสารการศึกษาไทยเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๒ ค่ะ

บรรณาธิการ

แบบสอบถามสภาการศึกษา

สารบัญ

๓	รายงานพิเศษ • ๒ ปี ของ กอปรศ. กับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา การขับเคลื่อนที่ต้องเห็นผลสัมฤทธิ์ภายใน ๑๐ ปี ไม่เช่นนั้นประเทศไทยอาจก้าวตามไม่ทันประเทศเพื่อนบ้าน <i>ฐิติวรดา แห้วเพ็ชร / สำนักสื่อสารองค์กร</i>
๘	บทความ ๑ • สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี ๒๕๖๑ <i>อุไรวรรณ พันธุ์สุจริต / สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา</i>
๑๓	บทความ ๒ • แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา <i>ศนิชา ภาวโน สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา</i>
๑๖	บทความ ๓ • รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการศึกษาจากทุกภาคส่วน <i>ปัทมา เอี่ยมละออง สำนักนโยบายและแผนการศึกษา</i>
๑๙	บทความ ๔ • ภาศิเครือข่ายการศึกษา : กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ <i>เอกพล ดวงศรี / สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษา</i>
๒๒	บทความ ๕ • รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ (Education in Thailand 2018) <i>ศัทธิยา แจ่มเดชา / สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ</i>
๒๕	บทความ ๖ • ประสิทธิภาพของแหล่งการเรียนรู้ : การเผยแพร่และการนำมาตรฐานแหล่งการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ <i>กลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา</i>
๒๘	บทความ ๗ • วินัยนั้น สำคัญไฉน... <i>สุภสิทธิ์ ภูภักดี / สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษา</i>
๓๑	บทความ ๘ • แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพกำลังคนร่วมกัน ระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงศึกษาธิการ <i>จอมทยาสนิต พงษ์เสถียร / สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา</i>
๓๔	iT Cafe • พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ <i>วิชชุลาวัลย์ พิทักษ์ผล / สำนักวิจัยและพัฒนาศึกษา</i>

คณะที่ปรึกษา

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สุภัทร จำปาทอง

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.วัฒนาพร ระงับทุกข์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวสมรชนิกร อ่องเอิบ

ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาศึกษา

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร

ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการอิสระ

เพื่อการปฏิรูปการศึกษา

บรรณาธิการ

นางสาวสุวิมา เถนทะนะศิล

ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุบผา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

นางสาวณัฐพร จริยะปัญญา

นางฐิติวรดา แห้วเพ็ชร

ถ่ายภาพ

นายสุภาชัย พันธุ์เดช

นายบุริชาติ ทิมพิทักษ์

๒ ปี ของ กอปศ. กับ การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

การขับเคลื่อนที่ต้องเห็นผลสัมฤทธิ์ภายใน ๑๐ ปี
ไม่เช่นนั้นประเทศไทยอาจก้าวตามไม่ทันประเทศเพื่อนบ้าน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๐ หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ก. ด้านการเมือง ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ค. ด้านกฎหมาย ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม จ. ด้านการศึกษา ฉ. ด้านเศรษฐกิจ และ ช. ด้านอื่น ๆ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ จำนวน ๑๑ คณะ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปเพิ่มเติมอีก ๒ ด้าน รวมเป็น ๑๑ + ๒ ด้าน หนึ่งในนั้น คือ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ซึ่งมีศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา เป็นประธาน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

จากวันนั้นจนถึงวันนี้เป็นเวลา ๒ ปี ที่ กอปศ. ปฏิบัติงานครบตามวาระที่กำหนด ได้ดำเนินการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะ และร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี ภายใต้วิสัยทัศน์ “ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นำพาชาติไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีการปฏิรูป ๕ ด้านที่สำคัญ คือ ๑.เด็กเล็ก ๒.กองทุน ๓.ครูและอาจารย์ ๔.การเรียนการสอน และ ๕.โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งผลงานสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา ๒ ปี ได้แก่ ๑) พ.ร.บ.กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและมอบความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับคนทุกระดับ

ทุกชนชั้น โดยมีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบ ๒) พ.ร.บ.การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายเด็กฉบับแรกในประเทศไทย มีคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทำหน้าที่จัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย และบูรณาการทำงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ฯลฯ ๓) พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน อีกทั้งช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลบังคับใช้เพียง ๗ ปีเท่านั้น โดย

สามารถขยายเวลาได้อีก ๑ ครั้ง แต่ไม่เกิน ๗ ปี และ
๔) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา รวมถึงได้
ยกร่างกฎหมายแม่บททางการศึกษาอีก ๑ ฉบับ นั่นคือ
ร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. แต่ปัจจุบัน
กฎหมายดังกล่าวอาจเปลี่ยนเป็นพระราชกำหนด(พ.ร.ก.)
และเมื่อ กอปศ. หมดวาระ กฎหมายแม่บททางการศึกษา
ดังกล่าวจะออกมาเป็นพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) หรือ
ปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบใด จะผ่านความเห็นชอบจาก
รัฐบาลชุดใหม่หรือไม่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์
และผู้ที่เกี่ยวข้องคงต้องจับตามองกันต่อไป

เมื่อหมดวาระการทำงาน กอปศ. ได้นำเสนอ
และชี้แจงผลการดำเนินงานในรอบสองปีที่ผ่านมา
เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
ได้ตระหนัก และให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วม
ในการขับเคลื่อนและผลักดันการปฏิรูปการศึกษา
แต่ละด้านตามที่ กอปศ. ได้วางแนวทางไว้ โดยได้ร่วมกับ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดแถลง
ผลงาน “๒ ปี ปฏิรูปการศึกษา ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน”
เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมาน ณ โรงแรม
มิราเคิล แกรนด์ หลักสี่ กรุงเทพฯ โดยมี ศาสตราจารย์
กิตติคุณจรัส สุวรรณเวลา เป็นแม่ทัพ นำทีม กอปศ.
ชั้นเวทีแถลงผลการดำเนินงาน

ศาสตราจารย์กิตติคุณจรัส สุวรรณเวลา ประธาน
คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา เปิดเผยว่า

ตลอดวาระการทำงาน ๒ ปี กอปศ. ได้จัดทำข้อเสนอแนะ
และยกร่างกฎหมายตามที่กำหนดไว้ ผลที่ปรากฏขึ้น
คือ กฎหมาย ๓ ฉบับ และแผนการปฏิรูปประเทศด้าน
การศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจาก ครม. แล้ว รวมถึง
กฎหมายหลักทางการศึกษาที่นำเสนอรัฐบาลไปแล้ว
เช่นกัน การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยได้ทำมา
หลายครั้ง หลายปี ครั้งสุดท้ายในปี ๒๕๔๒ ผลที่เกิดขึ้น
ยังไม่ดีพอ ทุกส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วม ขณะนี้ได้ทำการ
ปฏิรูปการศึกษาอีกครั้ง ปัญหาใหญ่อยู่ที่หลักคิดหรือ
ค่านิยมของสังคม เช่น ๑.ค่านิยมในเรื่องปริญญาหรือ
ใบรับรอง แทนที่จะเน้นที่ความสามารถของแต่ละบุคคล
๒.การคิดว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐทั้งหมด รัฐจะ
ต้องรับผิดชอบให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษา
อย่างมีคุณภาพ ซึ่งแม้เป็นหน้าที่ แต่รัฐไม่ใช่ผู้ปฏิบัติเอง
ทั้งหมด สิ่งสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ
ในสังคม ไม่ว่าจะภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล
ชุมชน ผู้ปกครอง และสื่อมวลชนที่เข้ามามีบทบาท
ทางการศึกษา ๓.ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา อาจไม่ใช่แค่
เรื่องการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ผลสัมฤทธิ์ต้องรวมถึง
การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย โดยผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละส่วน
ต้องพยายามแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะใน
ประเด็นที่จำเป็น

“ หากเปรียบปัญหาการศึกษากับแม่น้ำ
ปัญหาที่ปรากฏอยู่และเห็นได้ชัด คือ ปัญหา
บนผิวน้ำ แต่ปัญหาที่ซ่อนอยู่ด้านล่างผิวน้ำนั้น
มีอีกมากมาย ประเทศไทยตกอoy
เป็นอันมากในระยะเวลาที่ผ่านมา ๒๐ - ๓๐ ปี
ถูกประเทศอื่นแซงหน้า หากอีก ๑๐ ปีข้างหน้า
ประเทศไทยถูกประเทศอื่นแซงไปอีก แล้วเราสู้
เงาไม่ได้ สภาพประเทศไทยคงจะเป็นสิ่งที่รับ
ได้ลำบาก หวังว่าการศึกษาคจะสามารถปฏิรูป
ได้สำเร็จอย่างน้อยใน ๑๐ ปีข้างหน้า
เพราะฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาคครั้งนี้
ต้องสำเร็จให้ได้และสำเร็จได้ด้วยทุกคน

รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ รองประธาน กอปศ. คนที่ ๑ กล่าวเพิ่มเติมว่า เด็กปฐมวัย ถือเป็นรากฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาในชีวิตของมนุษย์ กอปศ. จึงได้จัดทำร่าง พ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัยขึ้น โดยดำเนินการรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้าน และศึกษากฎหมายหรือร่าง พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้อง ขณะนี้ได้ประกาศเป็น พ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย พศ. ๒๕๖๒ แล้ว

พ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย พศ. ๒๕๖๒ เน้นการบูรณาการทำงานอย่างน้อย ๔ กระทรวงหลัก คือ กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) “ที่ผ่านมาเด็กปฐมวัย ประมาณ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ มีพัฒนาการไม่สมวัย เนื่องจากขาดโอกาสที่จะได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ เด็กคนหนึ่ง จะเติบโตขึ้นมาได้ต้องใช้คนทั้งหมดบ้านดูแล พ.ร.บ. ฉบับนี้จึงให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างยิ่ง และเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแล

ปกป้อง คัดกรอง พัฒนา จัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ฯลฯ โดยให้ความสำคัญตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์จนถึงรอยเชื่อมต่อระหว่างเด็กอนุบาลกับประถมศึกษา”

การสอบเข้า ป.๑ ยังเป็นประเด็นที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานศึกษา ให้ความสนใจไม่น้อย แม้ว่า พ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย พศ. ๒๕๖๒ จะประกาศใช้แล้ว โดย รศ. ดารณี ยืนยันว่า

“ แม้กฎหมายไม่ได้เขียนว่าห้ามสอบเข้า ป.๑ แต่กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ในมาตรา ๑๔ (๗) ว่ามีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับเด็กปฐมวัยเข้าศึกษาในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ”

ปัญหาอีกประการที่พบ คือ การจัดการเรียนรู้ของเด็กระดับชั้น ป.๑ - ๒ เนื่องจากเด็กในช่วงวัยนี้เป็นช่วงรอยต่อของเด็กปฐมวัย กอปศ. โดยคณะอนุกรรมการจัดการเรียนการสอนจึงได้วางแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะ เพื่อให้เด็กปฐมวัยหรือเด็กอนุบาลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องเมื่อขึ้นชั้น ป.๑ ในส่วนของเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้เน้นการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยมีระบบสนับสนุนเข้าไปสู่โรงเรียนเพื่อให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีศักยภาพ เท่าเทียม

ดร.ประสาร ไตรรัตนวรกุล ประธานอนุกรรมการกองทุน ใน กอปศ. และประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กล่าวว่า จากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ภายใน ๑ ปี กอปศ. สามารถผลักดันกองทุนออกมาเป็น พ.ร.บ.กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้สำเร็จ ซึ่งขณะนี้ก็มีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย พร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษาช่วยเหลือเยาวชน ผู้ด้อยโอกาสให้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพครูให้พัฒนาเด็กเยาวชนตามศักยภาพที่ต่างกัน สนับสนุนผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ ส่งเสริมสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน และศึกษา วิจัย แนวทางการพัฒนาครูต้นแบบ รวมถึงศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นน้ำหนักไปที่การได้ข้อมูลที่ดี สร้างองค์ความรู้ และสร้างแนวร่วม

“

ความเหลื่อมล้ำ

ถือเป็นอุปสรรคในการพัฒนาของประเทศ
การให้เงินเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ
ไม่ใช้การแก้ไขปัญหา
ที่ยั่งยืน ปัญหาความจนข้ามชั่วคนนั้น
หากไม่แก้ที่ต้นเหตุ คนเหล่านั้นก็จะจนอยู่
ไม่สามารถก้าวพ้นข้ามวงจรมันออกไปได้
ดังนั้นหากเราต้องการ
เข้าทางการศึกษา เราต้องไม่ปล่อยให้
ความยากจนนี้
เป็นอุปสรรคต่อโอกาสของเขา

”

กสศ. ได้เดินทางลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาจัดทำระบบการคัดกรองเด็กยากจน และได้มีการติดตามผลหลังจากที่ได้มอบทุนให้เด็กยากจน เช่น สำรวจความสม่ำเสมอการมาโรงเรียน ส่วนสูง - น้ำหนัก เป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ ฯลฯ โดยปี ๒๕๖๑ กองทุนได้ช่วยเหลือเด็กยากจนไปแล้วกว่า ๕ แสนราย และในปี ๒๕๖๒ นี้เตรียมขยายผลไปยังโรงเรียนในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) นอกจากนี้ยังร่วมกับสถาบันสายอาชีพกว่า ๓๖ แห่ง ในการสร้างโอกาสให้เยาวชนจากครอบครัวที่ยากจนได้เรียนต่อสายอาชีพชั้นสูง และยกระดับคุณภาพการเรียนให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงานกว่า ๒,๐๐๐ ราย และให้ทุนนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้ศึกษาต่อในสาขาอาชีพครู เพื่อกลับมาเป็นครูของชุมชน

จากการสำรวจของ กสศ. พบว่า มีนักเรียนที่เข้าข่ายยากจนพิเศษจำนวน ๖ แสนคน นักเรียนที่เข้าข่ายยากจน ๔ ล้านคน เพราะฉะนั้นด้วยจำนวนเด็กยากจนที่มากเช่นนี้ การดำเนินการของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษากองทุนเดียวไม่สามารถจะครอบคลุมเด็กยากจนได้ทั้งหมด จึงต้องมีการสร้างแนวร่วม การมีข้อมูลองค์ความรู้ที่จะเป็นตัวสำคัญในการนำไปสู่เป้าหมาย “เป้าหมายการปฏิรูป ความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ คือ การนำ

ไปปฏิบัติ ปฏิรูปครั้งนี้อาจไม่เห็นผลสำเร็จในทันที แต่อาจได้อะไรบางอย่าง เช่น ความก้าวหน้าทางการศึกษา ตัวชี้วัดต่าง ๆ ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำลดลง ปฏิรูปเป็นการทำให้ดีขึ้น ไม่ใช่โครงการหรือโปรเจกต์ที่

เกิดขึ้นแล้วจะมีกำหนดการแล้วเสร็จ แต่การปฏิรูปเป็นเสมือนการเดินทาง และเป็นการเดินทางระยะยาวที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุง”

จากภารกิจสำคัญ ๕ ด้าน ของ กอปศ. **ด้านเด็กเล็ก**และ**ด้านกองทุน** สามารถดำเนินการจนผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ และ พ.ร.บ.กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ สำหรับ **ด้านครูและอาจารย์** กอปศ. ได้จัดทำสมรรถนะผู้บริหารการศึกษา ส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง ครุสภาได้ดำเนินการต่อ **ด้านการเรียนการสอน** ได้จัดทำ ๑๐ สมรรถนะหลักของผู้เรียนที่ได้ดำเนินการสร้างความเข้าใจให้แก่ครูผู้สอนและขยายผลไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นโรงเรียนนำร่อง **ด้านโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา** เป็นด้านที่บุคลากรทางการศึกษาและใครหลายคนจับตามองว่ากระทรวงศึกษาจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด แต่การปฏิรูปครั้งนี้ไม่ได้มุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง แต่ต้องการให้ความเป็นอิสระแก่สถานศึกษาใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การบริหารงาน ๒) การบริหารงานบุคคล ๓) การบริหารงบประมาณ และ ๔) การบริหารงานทั่วไป ซึ่งกฎหมายที่เรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือนำร่องที่จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นอิสระ คือ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยในมาตรา ๕ (๑) ระบุว่า “กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น” ทั้งนี้แม้ ๓ ด้านดังกล่าวจะไม่ปรากฏออกมาเป็นกฎหมายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนั้น กอปศ.ก็ได้จัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและบรรจุรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาหรือการขับเคลื่อนการปฏิรูปไม่เพียงแต่เป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากแต่จะประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของประชาชนทุกคนที่จะช่วยผลักดันและพัฒนาประเทศไทยของเราให้มีศักยภาพ สามารถแข่งขันได้ และเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

สมรรถนะ การศึกษาไทย ในเวทีสากล ปี ๒๕๖๑

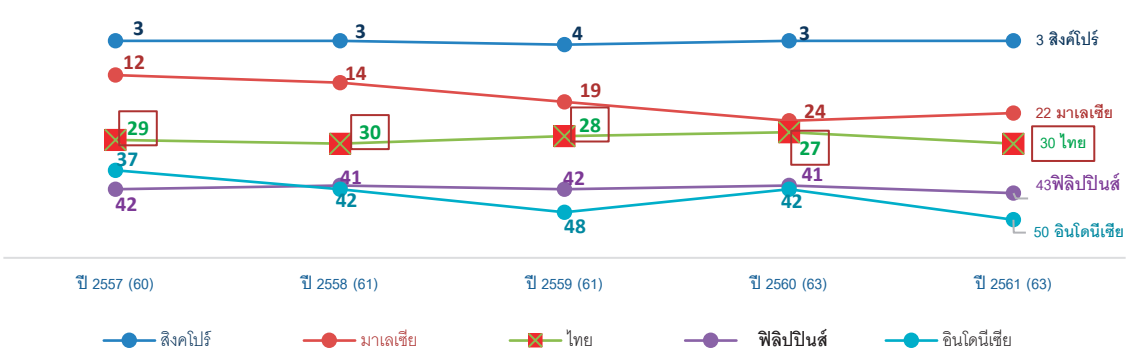
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำรายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี ๒๕๖๑ ในรูปแบบรายงานเชิงสถิติเปรียบเทียบสมรรถนะในการแข่งขัน เพื่อสะท้อนให้เห็นสถานภาพของประเทศไทย ในเวทีระดับนานาชาติ โดยใช้ดัชนีของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์และเพิ่มเติมข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย และวางแผน เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ระดับสากล

สำหรับในปี ๒๕๖๑ นี้ IMD จัดอันดับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวม ๖๓ ประเทศ แบ่งเป็นประเทศในกลุ่ม ทวีปยุโรป ตะวันออกกลางและแอฟริกา ๔๐ ประเทศ กลุ่มเอเชียแปซิฟิก ๑๔ ประเทศ และประเทศในกลุ่มทวีปอเมริกา ๙ ประเทศ นำเสนอทั้งหมด ๓๔๐ ตัวชี้วัด นำมาจัดอันดับภาพรวมเพียง ๒๕๘ ตัวชี้วัด ส่วนตัวชี้วัดที่เหลือ ๘๒ ตัวชี้วัด ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ไม่ได้นำมาใช้ในการพิจารณาจัดอันดับ โดยได้ข้อมูลมาจาก ๒ ทาง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ และ ข้อมูลจากการสำรวจ ทั้งนี้ IMD ได้นำเสนอเปรียบเทียบของค์ประกอบ ๔ ปัจจัยหลัก ได้แก่ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยย่อย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สมรรถนะในการแข่งขันระดับนานาชาติของประเทศไทย

ภาพรวม ประเทศไทยยังคงมีสมรรถนะในการแข่งขันเป็นอันดับ ๓ ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบแนวโน้มสมรรถนะการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศอาเซียน ๕ ประเทศที่ร่วมในการจัดอันดับของ IMD ช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มสมรรถนะที่ลดลงในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ จากอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ ๒๙ เมื่อปี ๒๕๕๗ เป็นอันดับ ๓๐ ในปี ๒๕๖๑ โดยมีอันดับลดลง ๑ อันดับ และมีอันดับลดลงจากปีก่อนถึง ๓ อันดับ (อันดับ ๒๗ ในปี ๒๕๖๐)

แผนภาพ ๑ แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอาเซียน ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

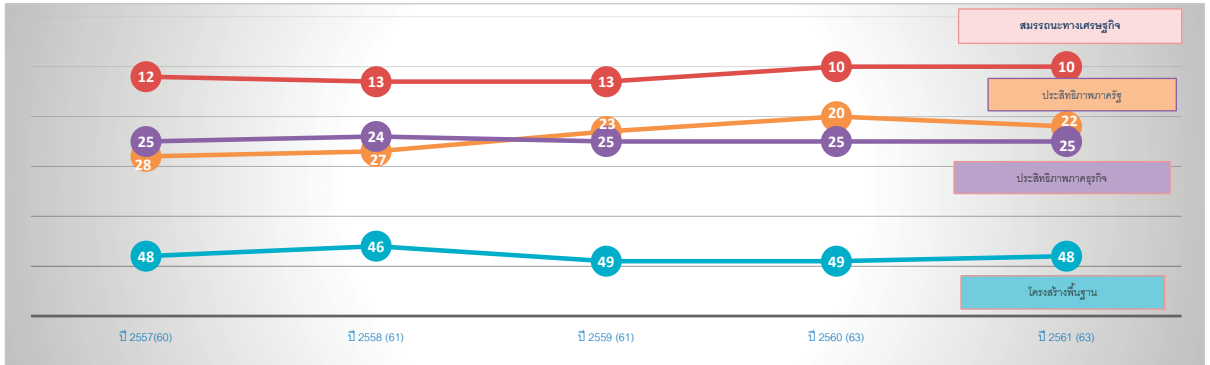

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook ๒๐๑๘
ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนประเทศทั้งหมดที่เข้าร่วมการจัดอันดับ

เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยหลัก ๔ กลุ่มของประเทศไทยในรอบ ๕ ปี (ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) จำแนกตามปัจจัยหลัก ๔ กลุ่ม พบว่า ปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจมีอันดับเท่าเดิม (อันดับ ๑๐) แต่ยังคงมีสมรรถนะค่อนข้างดี ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐปรับตัวลดลง ๒ อันดับจากปีที่ผ่านมา แต่มีแนวโน้มที่ดีขึ้นจากปี ๒๕๕๗ โดยมีอันดับดีขึ้นถึง ๖ อันดับ ภายในระยะเวลา ๕ ปี ที่ผ่านมา สำหรับด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจมีอันดับเท่าเดิม (อันดับ ๒๕)

คงมีเพียงด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีสมรรถนะดีขึ้นเพียงปัจจัยเดียวจากปีก่อน แต่ยังคงอันดับท้าย ๆ ส่งผลให้สมรรถนะในภาพรวมมีอันดับลดลง

แผนภาพ ๒ สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

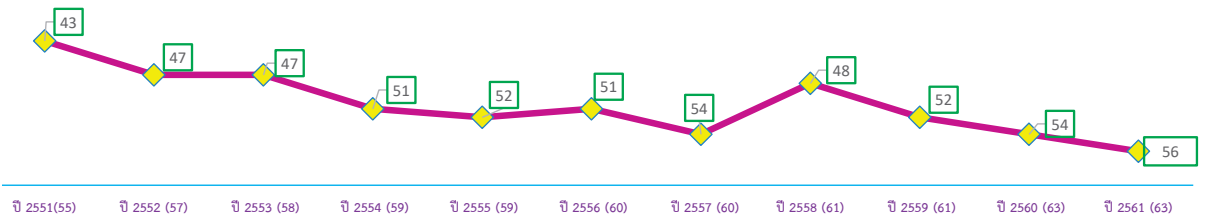

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2014 - 2018

สมรรถนะในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย

ภาพรวมสมรรถนะด้านการศึกษาศึกษา ปี ๒๕๖๑ IMD จัดอันดับด้านการศึกษาศึกษาให้ประเทศไทยอยู่ที่อันดับ ๕๖ จากทั้งหมด ๖๓ ประเทศ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ๑๐ ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาลดลงจากอันดับที่ ๔๓ ในปี ๒๕๕๑ ลดลงเป็นอันดับที่ ๕๖ ในปี ๖๑ ลดลงถึง ๑๓ อันดับ

แผนภาพ ๓ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๖๑ ของประเทศไทย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2008 - 2018

ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนประเทศทั้งหมดที่เข้าร่วมการจัดอันดับ

และเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดด้านการศึกษาศึกษา (๑๘ ตัวชี้วัด) ตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD โดยพิจารณาจำแนกตาม ๔ เป้าประสงค์หลักของร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สรุปได้ดังนี้

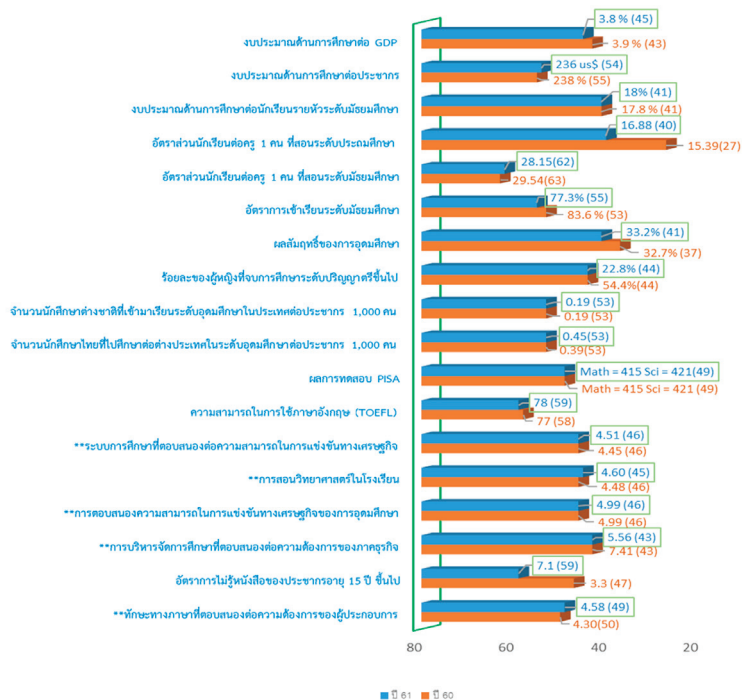
ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษาศึกษา (Enhance Quality of Education) พิจารณาจาก ๑) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ๑ คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา เท่ากับ ๒๘.๕ : ๑ (อันดับ ๖๒) ๒) การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน คะแนน ๔.๖ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน (อันดับ ๔๕) ๓) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ๑ คน ที่สอนระดับประถมศึกษา เท่ากับ ๑๖.๘๘ : ๑ (อันดับ ๖๒) ๔) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ ๓๓.๒ (อันดับ ๔๑) ๕) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีอายุ ๑๕ ปี (ผลการทดสอบ PISA) (อันดับ ๔๙) ๖) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) (อันดับ ๕๙) และ ๗) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ ๑๕ ปี (อันดับ ๕๙) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านคุณภาพการศึกษายังไม่ดีมากนัก ทั้งผลการสอบด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งตัวชี้วัดส่วนมากมีอันดับลดลง และไม่มีตัวชี้วัดใดที่มีอันดับถึงครึ่งหนึ่ง (หรือระดับกลาง คือ ๓๑.๕) ของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับในปีนี้ (๖๓ ประเทศ) รวมทั้งตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้นในปีนี้ก็ดีขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ยังมีอันดับเกือบสุดท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันอีกด้วย

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education) พิจารณาจาก ๑) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย ร้อยละ ๗๗.๓ (อันดับ ๕๕) ซึ่งต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัศึกษาร้อยละ ๙๐ ขึ้นไป และ ๒) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ ๒๒.๘ (อันดับ ๔๔) ในปี ๒๕๖๑

ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage Excellence and Competitiveness) พิจารณาจาก ๑) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ได้ ๔.๕๘ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน (อันดับ ๔๙) ๒) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ได้คะแนน ๕.๔๑ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน (อันดับ ๔๓) ๓) การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยที่สามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขัน มีคะแนนผลการประเมินเท่ากับ ๔.๙๙ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน (อันดับ ๔๖) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดด้านสร้างสมรรถนะเพื่อมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันมีค่าคะแนนและอันดับไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยมีเพียงตัวชี้วัดเดียวที่มีอันดับและคะแนนดีขึ้น แต่ก็ยังมีอันดับที่ไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด

ด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร (Improve Efficiency, Agility and Good governance) พิจารณาจาก ๑) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ (อันดับ ๔๑) ๒) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาต่อในไทยต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๙ (อันดับ ๕๓) ๓) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๕ (อันดับ ๕๓) และ ๕) ด้านระบบการศึกษาของไทยที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ มีคะแนนการประเมิน ๔.๕๑ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน (อันดับ ๔๖) ๖) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในปี ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ ๓.๘ ของ GDP (อันดับ ๔๕) ๗) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร จำนวน ๒๓๖ เหรียญสหรัฐ (อันดับ ๕๔) จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีอันดับไม่ดีขึ้น และตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีอันดับที่ต่ำ และมีอันดับที่ต่ำอยู่ในระดับ ๔๑ - ๕๓ จากประเทศที่เข้าร่วม ๖๓ ประเทศ

แผนภาพ ๔ ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

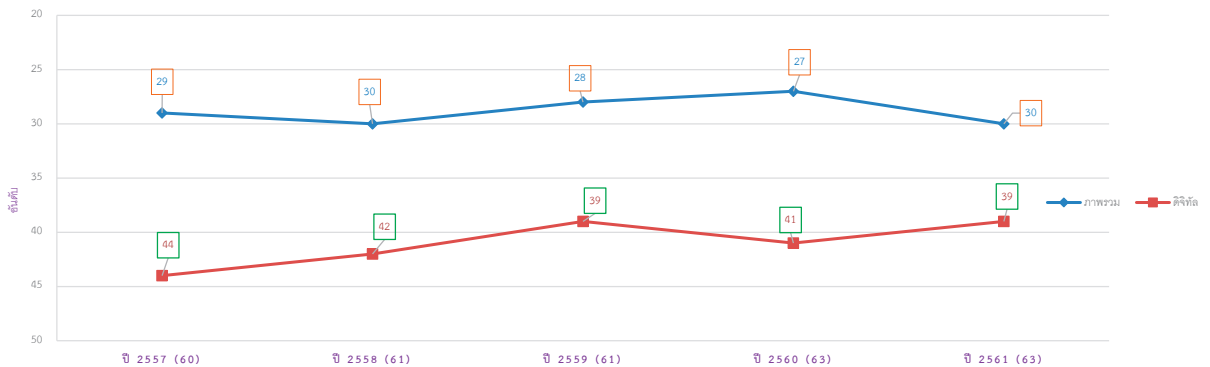
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2018

หมายเหตุ : ** หมายถึง ตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับของตัวชี้วัด

สมรรถนะในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศไทย

ในปี ๒๕๖๑ IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล พิจารณาจากปัจจัยหลัก ๓ ปัจจัย ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยี การเตรียมความพร้อมสู่อนาคต และทักษะด้านความรู้ พบว่า ประเทศไทยมีสมรรถนะด้านดิจิทัลอยู่ในอันดับ ๓๙ จาก ๖๓ ประเทศ เมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม เปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล พบว่าความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศไทยมีอันดับที่น้อยกว่าความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม

แผนภาพ ๕ ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลเปรียบเทียบกับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศไทยปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

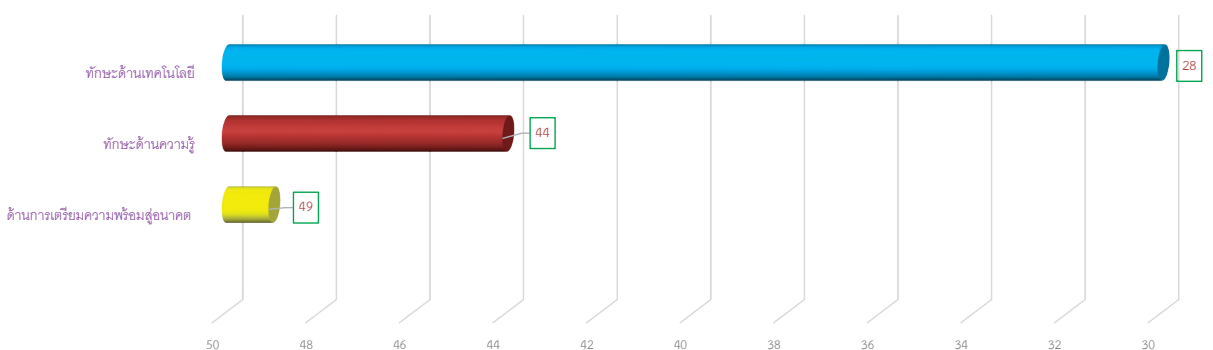

ที่มา : IMD. World Digital Competitiveness Ranking 2014 - 2018

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวนประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ ณ ปีนั้น ๆ

เมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศไทยจำแนกตามปัจจัยหลัก ๓ ปัจจัย พบว่า ในปี ๒๕๖๑ อันดับปัจจัยหลักด้านทักษะด้านเทคโนโลยีมีอันดับดีที่สุด (อันดับ ๒๘) รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะด้านความรู้ (อันดับ ๔๔) และด้านการเตรียมความพร้อมสู่อนาคต (อันดับ ๔๙)

แผนภาพ ๖ สมรรถนะปัจจัยหลักด้านดิจิทัลของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2018

กล่าวโดยสรุป ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ โดย IMD พิจารณาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ครอบคลุมปัจจัยหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ รวมถึงความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทยที่ยังเป็นรองประเทศอื่นอีกมาก โดยเฉพาะประเทศในอาเซียน นอกจากนี้ ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โครงสร้างประชากรไทยที่เปลี่ยนแปลงไป มีอัตราการเกิดลดลง และมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดด ล้วนส่งผลต่อระบบการศึกษาที่จะต้องตั้งรับและวางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นและสามารถอยู่ได้ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทยให้มีสมรรถนะด้านการศึกษาสูงขึ้นในเวทีสากล ดังนี้

๑. ควรจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome - based) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงชั้น โดยการให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียนที่ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อการปรับตัวในชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปได้ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งฐานสมรรถนะ (Competency - based) และการฝึกปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ที่เชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะทางภาษา ทักษะด้านดิจิทัล และทักษะการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้คนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒. ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษา (Big data) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ สะท้อนข้อมูลการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ทั้งในด้านอัตราการเข้าเรียนในระดับต่าง ๆ ตามบริบทพื้นที่ของประเทศไทย รวมถึง การแก้ไขปัญหาอัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่เหมาะสมในเชิงพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาสำหรับปัญหาการขาดแคลนครู และครูต้องรับภาระสูงขึ้นในสถานศึกษาขนาดเล็กและอยู่พื้นที่ห่างไกล รวมทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาการศึกษาได้ตรงตามความต้องการ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนตามบริบทพื้นที่ของประเทศไทย

๓. ควรกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และควรกำหนดหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเน้นหลักสูตรที่ตอบสนองทั้งเศรษฐกิจหลักของประเทศและเศรษฐกิจของท้องถิ่น หรืออาจจะมีการเปิดสาขาการเรียนการสอนใหม่ที่สะท้อนถึงความต้องการในอนาคต รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน ทั้งทักษะด้านภาษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน

แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ จ. ประกอบกับพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ ได้กำหนดให้มีแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยให้คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจัดทำขึ้น แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติในทุกด้าน

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้รับความร่วมมือจากคณะอนุกรรมการคณะต่าง ๆ ได้แก่ ๑) คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจศึกษาแนวทางการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒) คณะอนุกรรมการเด็กเล็ก ๓) คณะอนุกรรมการกองทุน ๔) คณะอนุกรรมการครูและอาจารย์ ๕) คณะอนุกรรมการการจัดการเรียนการสอน ๖) คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา ๗) คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษา และ ๘) คณะอนุกรรมการปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนผ่านการทบทวนบริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ประมวลผลการศึกษา และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการปฏิรูปด้านการศึกษาที่ได้มีการจัดทำมาแล้ว รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มภายนอกและภายในที่สำคัญด้านการศึกษา พิจารณา

ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ และวิเคราะห์ สังเคราะห์ วางกรอบประเด็นการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ ซึ่งพบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาโดยตลอด สังเกตได้จากการจัดสรรงบประมาณของรัฐให้กับกระทรวงศึกษาธิการค่อนข้างสูงทุกปี และอยู่ระดับสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งมีจุดเน้นในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกคนเท่าเทียมกัน ผ่านนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้เรียนฟรีเป็นระยะเวลา ๑๕ ปี และเปิดโอกาสให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่งรับ “เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย” ทุกคนเข้าศึกษา อีกทั้งได้รับงบอุดหนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นงบอุดหนุนรายหัวเท่ากันกับเด็กนักเรียนไทยทุกคน ซึ่งได้รับการชื่นชมจากนานาประเทศ นอกจากนี้ยังมี การพยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เช่น โครงการสานพลังประชารัฐ โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษาของเด็กไทยจำนวนหนึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หลายโรงเรียนขาดโอกาสในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการจัดการศึกษา งบประมาณไม่เพียงพอรวมทั้งการเชื่อมโยงกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวนั้นเกิดจากการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรที่ไม่เหมาะสม และการบริหารจัดการ ระบบการศึกษาที่การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างจำกัด ประกอบกับบริบทของประเทศและของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนนวัตกรรมของ เทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้ระบบการศึกษาไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทัน

ด้วยเหตุนี้แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึง ถูกกำหนดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับ ความหลากหลายของการจัดการศึกษาและสร้างเสริม ธรรมาภิบาล โดยกำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ไว้ ๗ เรื่อง ประกอบด้วย **เรื่องที่ ๑** การปฏิรูประบบ การศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง **เรื่องที่ ๒** การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและ เด็กก่อนวัยเรียน **เรื่องที่ ๓** การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา **เรื่องที่ ๔** การปฏิรูปกลไกและระบบ การผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและ อาจารย์ **เรื่องที่ ๕** การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ **เรื่องที่ ๖** การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบ การศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการ เรียนการสอน และ **เรื่องที่ ๗** การปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

ทั้งนี้ แผนงานทั้ง ๗ เรื่องข้างต้นจะมีประเด็น การปฏิรูปในแต่ละเรื่อง รวมทั้งสิ้น ๒๙ ประเด็น การปฏิรูป ซึ่งระยะเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันทีจะมี ๖ ประเด็น ได้แก่ (๑) ยกเครื่องระบบการศึกษาโดย การบังคับใช้ร่างกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ (๒) บุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาโดยให้โรงเรียน เป็นศูนย์กลาง (๓) ปรับหลักสูตรการจัดการศึกษาใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (๔) สร้าง “ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ”

(๕) จัดระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพและสมรรถนะ ความเป็นครู และ (๖) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ นโยบายการศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นกลไกหลักใน การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูป การศึกษา

นอกเหนือจากระยะเร่งด่วน แผนการปฏิรูป ประเทศด้านการศึกษาฉบับนี้จะสร้างการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้เกิดขึ้น ในกรอบเวลา ๑๐ ปี กับกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ ๓ กลุ่ม อย่างครอบคลุมตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑. ผู้เรียน

๑.๑ เด็กปฐมวัย สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน รวมถึงมีระบบ คัดเลือกเด็กเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีระบบ ฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันได้ระหว่าง หน่วยงาน และมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีกลไก ขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานอย่างเป็นเอกภาพ

๑.๒ เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ทั้งเด็กกลุ่มทั่วไป และกลุ่ม ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความเสมอภาคใน โอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษา ที่มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน โดยการสนับสนุน ผ่านระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform)

๑.๓ ผู้เรียนได้รับทางเลือกให้สามารถพัฒนา สมรรถนะตนเองได้เต็มศักยภาพ มีความเชี่ยวชาญใน เรื่องที่ถนัด และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถดูแล สุขภาวะของตนเองและครอบครัว มีความสามารถในการ เลือกเรียนรู้สิ่งใหม่และการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ในขณะที่วัยที่ที่ยังคงต้อง มุ่งเน้นการให้มีคุณธรรมและจริยธรรม รับผิดชอบ ต่อสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีการพัฒนาหลักสูตรและการวัดประเมินผลให้เป็น ฐานสมรรถนะแทนการเน้นเนื้อหาสาระ

๒. บุคลากรในระบบการศึกษา

๒.๑ ครูจะได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของประเทศ (demand - side financing) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สนับสนุนทุนการศึกษา คัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพในการผลิตครูเพื่อให้ผู้รับทุนเข้าศึกษา รวมทั้งได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นที่เหมาะสม โดยให้คำนึงถึงการปฏิบัติงานที่มีความยากลำบาก หรือการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยหรือห่างไกล

๒.๒ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษามีความเป็นอิสระ ระบบบริหารจัดการมีธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับตามปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษา และมีระบบความรับผิดชอบทางการศึกษา (Educational Accountability)

๒.๓ บุคลากรในกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่และอำนาจที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน แยกความรับผิดชอบในด้านนโยบาย (Policy) ด้านกำกับดูแลส่งเสริม (Regulator) ด้านการสนับสนุนต่าง ๆ (Supporter) และด้านการดำเนินการหรือการปฏิบัติการ (Operator) มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ มีธรรมาภิบาล มีความรับผิดชอบต่อ การสนับสนุนสถานศึกษา

๓. การพัฒนาประเทศในองครวม

๓.๑ ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการ ผ่านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านตามความถนัด และสามารถเทียบมาตรฐานสมรรถนะได้ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ สร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก

๓.๒ ประชาชนได้รับโอกาสจากการร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาอย่างสมดุล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

๓.๓ การใช้ทรัพยากรของชาติ โดยเฉพาะงบประมาณทางการศึกษา จะมีประสิทธิภาพรวมถึง จะได้รับการกระจายอย่างเป็นธรรมมากขึ้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพทางการศึกษา

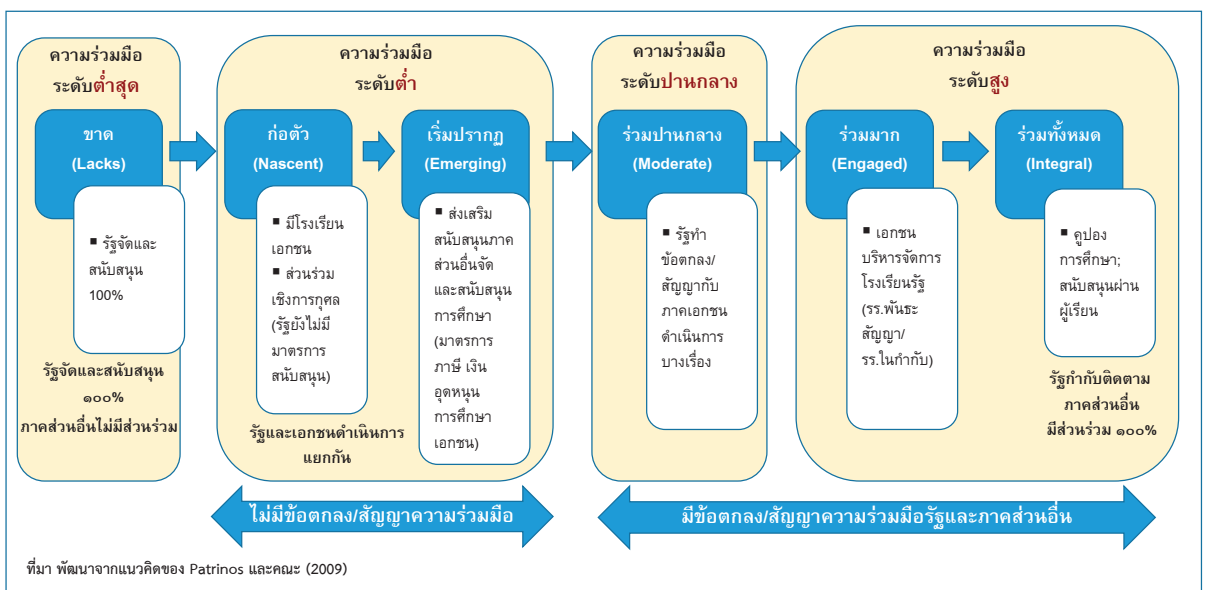

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการศึกษาจากทุกภาคส่วน*

ทุกภาคส่วนในสังคม มีบทบาทสำคัญในการจัดและสนับสนุนการศึกษา ซึ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายทางการศึกษา อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ได้กำหนดสิทธิหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนการศึกษาได้ในหลายลักษณะ อาทิ ร่วมคิดและตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมรับหรือแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล (Cohen &

Uphoff, 1977) ซึ่งระดับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามแนวทางและนโยบายกระจายอำนาจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษา จากแนวคิดของ Patrinos และคณะ (2009) ระดับความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นเมื่อภาครัฐเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา โดยภาครัฐอาจทำข้อตกลงหรือสัญญาให้ภาคส่วนอื่นพัฒนาหรือแก้ปัญหาเฉพาะด้านของสถานศึกษาหรือให้ภาคส่วนอื่นบริหารจัดการโรงเรียนรัฐ

รูปแบบและระดับความร่วมมือของภาครัฐและภาคส่วนอื่น

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่อง การปรับบทบาทภาครัฐเพื่อเข้าสู่ระบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเชิงพื้นที่, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๖๑)

๑) การมีส่วนร่วมเชิงการกุศล (Philanthropic Participation) เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมจัดและสนับสนุนทางการศึกษาโดยสมัครใจและมักไม่มีการทำข้อตกลง เงื่อนไขสัญญาผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ภาคส่วนต่าง ๆ อาจมีหรือไม่มี การทำสัญญาหรือกำหนดผู้รับผิดชอบ รวมทั้ง ไม่กำหนดกรอบระยะเวลาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยอาจเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของการร่วมสนับสนุน ด้านกายภาพ อาทิ การบริจาคเงิน อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ อาจร่วมด้านการเรียนรู้ในรูปแบบของการสละเวลา เพื่อร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา กิจกรรมการกุศลหรือ จิตอาสาเพื่อการศึกษาที่ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ สถานศึกษาเป็นผู้จัดและขอรับการสนับสนุน

การเข้ามามีส่วนร่วมเชิงการกุศลขึ้นอยู่กับหลาย ปัจจัย อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับเงินบริจาค ด้านศาสนาและวัฒนธรรมของในแต่ละประเทศ ความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนหรือสถานศึกษาได้รับประโยชน์ จากการบริจาคและการสนับสนุน ความสัมพันธ์กับ สถานศึกษาทั้งในแง่ของการเป็นศิษย์เก่า การมี ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ บุคลากรสถานศึกษา ช่องทางและความสะดวกใน การร่วมสนับสนุน

๒) การมีส่วนร่วมแบบรัฐร่วมเอกชน (Public - Private Partnership) เป็นการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน (สถานประกอบการ องค์กรเอกชน) ร่วมลงทุน (ดำเนินการ จัดและ/หรือสนับสนุน) ในกิจการของรัฐผ่านการทำ ข้อตกลงความร่วมมือ เงื่อนไขหรือสัญญาความร่วมมือ ซึ่งข้อดีของการมีส่วนร่วมแบบรัฐร่วมเอกชน ได้แก่ การช่วยให้เกิดการแข่งขัน การสร้างความรับผิดชอบต่อ การยกระดับคุณภาพการศึกษาไปสู่ระดับสากล

ปัจจุบันภาครัฐในหลายประเทศได้มีการทำสัญญากับภาคเอกชนเพื่อพัฒนาครู ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และ/หรือให้บริหารจัดการสถานศึกษาของรัฐในหลาย ลักษณะ อาทิ โรงเรียนพันธะสัญญา (Contract School) หรือโรงเรียนในกำกับ (Charter School) ในประเทศ

สหรัฐอเมริกา โรงเรียนแห่งความเชื่อมั่น (Trust School) ในประเทศมาเลเซีย โรงเรียนอุปถัมภ์ (Adopt - A - School) ในประเทศปากีสถาน โดยโรงเรียนเหล่านี้ได้รับ อีสรระมากกว่าโรงเรียนรัฐปกติทั่วไป

๓) การจัดการศึกษาเอกชน (Private Education) เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่บริหารตามหลัก การดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนอง ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้ปกครองหรือผู้เรียน) เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุนหลักด้านการเงิน สถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่มักจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับการเดินทางไป - กลับของนักเรียน รวมถึง หลักสูตรพิเศษเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ปกครอง และผู้เรียน การบริหารจัดการตามระบบธุรกิจส่งผล ให้สถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่มีความคล่องตัว ในการบริหารจัดการมากกว่าสถานศึกษาของรัฐ ที่บริหารตามระบบราชการ สถานศึกษาเอกชน สามารถตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการบริหารงาน ด้านต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีความคล่องตัวในการนำนวัตกรรมและ เทคโนโลยีมาใช้ดำเนินกิจการ สามารถปรับเปลี่ยน และเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน

ทั้งนี้ แนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน ในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับนโยบาย ของภาครัฐและภาคส่วนอื่นที่ให้การสนับสนุน อาทิ ภาครัฐและภาคส่วนอื่น (มูลนิธิ/กองทุนการกุศล) ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศปากีสถานอาศัย “คู่มือการศึกษา” เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้เรียนและ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน ในขณะที่ประเทศ มาเลเซียส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชนผ่านการยกเลิ กเงื่อนไขและข้อจำกัดในการให้ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของ โรงเรียนนานาชาติ รวมทั้งยกเลิกการกำหนดให้โรงเรียน เอกชนมีนักเรียนสัญชาติมาเลเซีย ร้อยละ ๔๐ ของ จำนวนนักเรียนทั้งหมด เป็นต้น

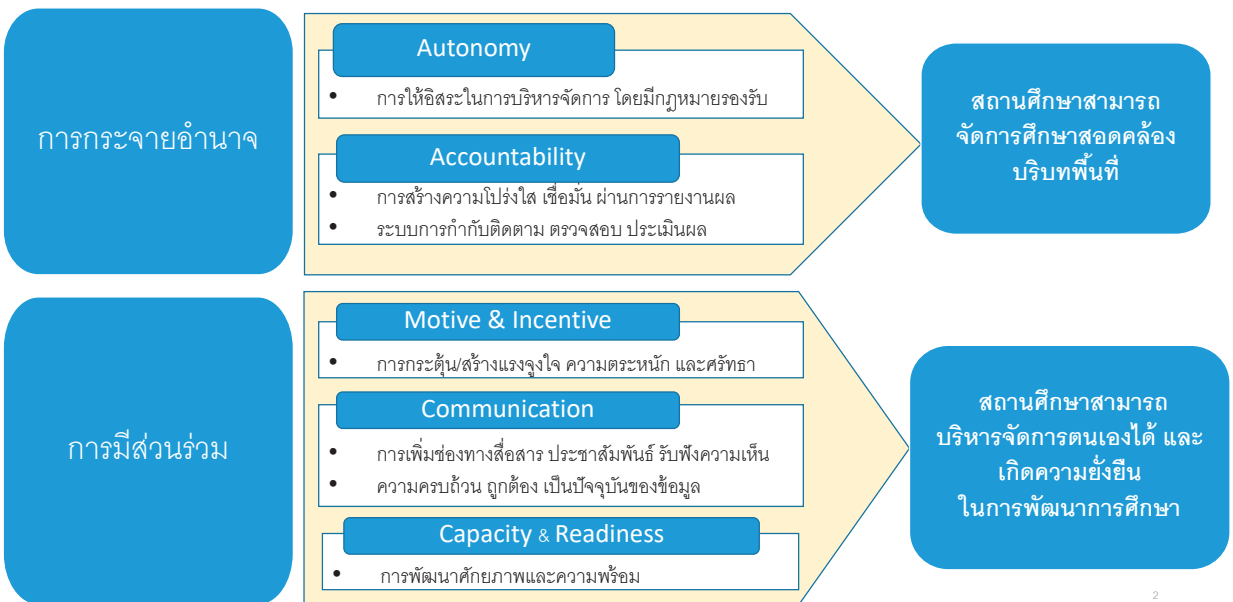
องค์ประกอบหลักและเงื่อนไขความสำเร็จ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

• ด้านการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ภาครัฐจำเป็นต้องให้อิสระในการบริหารจัดการอย่างแท้จริง (Autonomy) โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างและภารกิจระหว่างหน่วยงานในส่วนกลาง หน่วยงานระดับพื้นที่ และสถานศึกษาอย่างชัดเจน และมีกฎหมายรองรับ เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งมีการสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ผ่านระบบกำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล รวมทั้งการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และความเชื่อมั่น

• **ด้านการมีส่วนร่วม** ภาครัฐต้องมีมาตรการกระตุ้น/สร้างแรงจูงใจ (Motive & Incentive) ในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยอาจจัดกิจกรรมสร้างความตระหนัก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร (Communication) ประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนพัฒนาศักยภาพและความพร้อม (Capacity and Readiness) ให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องทั้งด้านความจำเป็นพื้นฐาน งบประมาณ และวิชาการ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกันตามหลักการทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบและเงื่อนไขความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

Cohen, J. and Uphoff, N. (1977). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evolution Rural Development Committee Center for International Studies. New York: Longman.
 Patrinos, H., F. Barrera - Osorio, and J. Guqueta. (2009) The Role and Impact of Public - Private Partnerships in Education. Washington, DC: World Bank

ภาคีเครือข่ายการศึกษา : กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่

“ประชาชน ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพ หรือธุรกิจในจังหวัดใด อาจรวมตัวกันเป็นคณะบุคคล เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ เสนอแนะ อดหนุน หรือให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาในจังหวัดนั้นหรือจังหวัดใกล้เคียงได้ คณะบุคคลอาจจัดตั้งเป็น สภชา สภา กลุ่ม หรือ หมู่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่นได้”

(ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. มาตรา ๑๘)

“การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” เป็นแนวคิดสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ทุกระดับ ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วม

ขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและ ประชาชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ

เมื่อก้าวถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนั้น ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกฤษฎีกา วาระ ๓ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถรวมตัวและ จัดตั้งเป็น “คณะบุคคล” ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สภชา สภา หมู่ คณะ หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่น (มาตรา ๑๘) และ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมร่วมกันของ ประธานกรรมการสถานศึกษาทุกแห่งและคณะบุคคล อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัด รวมทั้ง เสนอแนะนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดการ ศึกษาที่มีความเหมาะสมกับจังหวัดของตน โดยอาจ เชิญหน่วยงานของรัฐ เอกชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็น ด้วยก็ได้ (มาตรา ๒๔)

คำว่า “ภาคีเครือข่ายการศึกษา” เป็นรูปแบบหนึ่ง ของการมีส่วนร่วมและเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคล คณะบุคคล องค์กร ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคศาสนา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และ ภาคสื่อมวลชนที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือทำ กิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายด้วยความเท่าเทียมกัน และมีอิสระ ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ในประเด็นของการจัด การศึกษา ซึ่งอาจพบว่ามีผู้ใช้คำเรียกที่แตกต่างออกไป เช่น สภาการศึกษา สหวิชาการศึกษา เครือข่ายการศึกษา จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ภาคการศึกษา แต่ไม่ว่าจะใช้ คำเรียกอย่างไรก็ล้วนแต่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาของพื้นที่ (Area - based education)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษา ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานฯ ได้ดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษา ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ ดังนี้

(๑) จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้

(Empowering Reform Provinces)

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ ได้จัดทำโครงการนำร่องจังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้ ใน ๔ พื้นที่/จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี สตูล ขอนแก่น เชียงใหม่ และจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น การดำเนินการส่งเสริมสมัชชาการศึกษาหลายครั้ง สรุปสาระเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับ **“แนวทางการดำเนินงานสมัชชาการศึกษา”** ซึ่งใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานต่อยอดการดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมให้เกิด “เครือข่าย/สมัชชาการศึกษา” ที่จะช่วยขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการดำเนินงานสมัชชาการศึกษาประกอบด้วย ๓ ระยะ ได้แก่ **๑) ระยะก่อตัว** โดยมีแกนนำรวมกลุ่มตัวแทนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สภาหอการค้า สภาวัฒนธรรม องค์การทางศาสนา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุดคุยหารือตั้งเป้าหมายการศึกษาและคุณลักษณะของเด็กที่ต้องการของพื้นที่ โดยพึ่งพาและจัดการตนเองร่วมกัน **๒) ระยะขับเคลื่อน** นำข้อหารือไปดำเนินการอย่างเป็นระบบ เช่น จัดตั้งเป็นชมรม สภาการศึกษา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเข้าสู่วาระของหน่วยงาน เช่น การประชุมระดับจังหวัดมีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็น จัดทำแผนและสรรหาทรัพยากรสนับสนุน และ **๓) ระยะพัฒนา** ดำเนินการต่อเนื่องโดยใช้บทเรียนจากการขับเคลื่อนงานเพื่อความยั่งยืน

(๒) เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ

ในปี ๒๕๖๐ ได้ดำเนินโครงการ **“เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ”** เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากปีงบประมาณ ๒๕๕๙ โดยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐใน ๒ พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดสระแก้วและจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ๓ ประการ ดังนี้ (๑) การดำเนินงานสมัชชาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จควรมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร

โรงเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภาระงาน การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และมีการกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง (๒) องค์ประกอบของสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด ควรประกอบด้วยภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม (๓) หากพื้นที่มีการรวมตัวของเครือข่ายทุกภาคส่วนและได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากรัฐอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยส่งเสริมให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งส่งผลให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดนครสวรรค์ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดที่มีจุดเน้นของแผนต่างกันตามบริบทของพื้นที่

นอกจากนี้ยังมีการ**พัฒนาเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ** โดยระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ ใน ๔ พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเลย จังหวัดลพบุรี และจังหวัดนครพนม โดยมีกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างเวทีระดมความคิดร่วมกันเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาในแต่ละพื้นที่ บนหลัก **“การมีส่วนร่วม”** จากล่างสู่บน (Bottom up) ซึ่งได้ข้อสรุปว่า **ปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐดำเนินการประสบผลสำเร็จ** คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้นำในพื้นที่ให้ความสำคัญและ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อกำหนดประเด็นเร่งด่วน เป้าหมาย คุณลักษณะของการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะได้ประเด็นแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ความสำคัญกับการสื่อสารภาษาอังกฤษ จังหวัดเลยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น บางจังหวัดมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดหรือจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่มีองค์ประกอบโครงสร้างจากผู้แทนทุกภาคส่วน นอกจากนี้ จากการสรุปบทเรียนการทำงานยังพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการไม่สำเร็จ คือ การไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง การเปลี่ยนผู้บริหาร นโยบายเปลี่ยน การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคีเครือข่าย จึงไม่มีการขับเคลื่อนต่อ

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ มีแนวคิดในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคประชาสังคม/หรือ ผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนี้

(๑) การรวมกลุ่มของประชาชนเป็นคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ (มาตรา ๑๘)

ตามมาตรา ๑๘ เปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดสามารถจัดตั้งเป็นคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สมัชชา สภา กลุ่ม หนุ่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยประชาชนในพื้นที่/จังหวัดสามารถรวมตัวกันเป็น คณะบุคคล ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ สมัชชา สภา กลุ่ม หนุ่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่น แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

(๒) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา (มาตรา ๒๓)

ตามมาตรา ๒๓ ได้ให้ความสำคัญกับสถานศึกษา ในฐานะหน่วยทางการศึกษาที่เล็กที่สุด โดยกำหนดให้สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ กำกับ เสนอแนะ หรือช่วยเหลือเพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยองค์ประกอบ วิธีการได้มา คุณสมบัติ หน้าที่และอำนาจ และการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติกำหนด โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระของการบริหารจัดการรูปแบบ หลากหลายคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือ องค์กรชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งเปิดโอกาสให้สถานศึกษา หลายสถานศึกษาสามารถมีคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันได้

(๓) การประชุมร่วมกันของประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กับคณะบุคคล และ/หรือหน่วยงานอื่น (มาตรา ๒๔)

ตามมาตรา ๒๔ ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุม ร่วมกันของประธานกรรมการสถานศึกษาทุกแห่งกับ คณะบุคคลอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อรับฟัง และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย หรือแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับ

จังหวัดของตน โดยอาจเชิญหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลหรือ แสดงความคิดเห็นด้วยก็ได้

ประเด็นที่น่าฉกฉวยคิดและเป็นประเด็นท้าทาย เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้ ประการแรก คือ การให้ความสำคัญกับประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ในจังหวัดได้มีโอกาสมาประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นการศึกษากระแสหลัก แต่การศึกษากระแสรองที่เป็นการศึกษาทางเลือกจะมีโอกาสเสนอความคิดเห็นบ้างหรือไม่ อย่างไร หรือ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะภาคประชาสังคม/ คณะบุคคล ประการที่สอง คือ กลไกภาครัฐที่จะเข้ามา มีส่วนช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมให้เกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืน ทั้งในระดับพื้นที่ และระดับประเทศ มีกลไก สำคัญคือใคร ทำอย่างไร และจะยั่งยืนได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. มีจุดเปลี่ยนสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาที่ เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการรวมตัวกันเป็นคณะบุคคลของประชาชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา หนุ่ คณะหรือที่เรียกชื่อ อย่างอื่น แล้วแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับทราบและ จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานกรรมการ สถานศึกษาทุกแห่งกับคณะบุคคล ซึ่งแสดงถึงแนวคิด ในการส่งเสริมการทำงานของภาคีเครือข่ายทั้งในแนวราบ (ประชาชน/ภาคประชาสังคม) และการทำงานของภาคี เครือข่ายในแนวตั้ง (หน่วยงานของรัฐ) ซึ่งที่ผ่านมา มักจะประสบปัญหาและไม่ยั่งยืน เพราะเป็นการทำงาน ที่ต่างคนต่างทำ แต่เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศ ใช้อย่างเป็นทางการ คาดหวังได้ว่าจะเป็นการทำงาน สองประสานทั้งแนวตั้งและแนวราบในการขับเคลื่อน การพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ โดยประชาชน/ภาคประชาสังคมได้ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาของพื้นที่และของชาติอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๙). แนวทางการดำเนินงาน สมัชชาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.(๒๕๖๒).
แหล่งที่มา: <https://drive.google.com/file/d/1tB-1buVCTHEQQE18KPFK9gXhF2SD4rH/view>
[๒๓ เมษายน ๒๕๖๒]

รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ (Education in Thailand 2018)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำ *รายงานการศึกษาไทย หรือ รายงาน Education in Thailand* มาอย่างต่อเนื่องนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยก่อนหน้านี้ได้จัดทำเฉพาะฉบับภาษาอังกฤษ แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานฯ ได้จัดทำรายงานฯ เป็นภาษาไทยควบคู่กับภาษาอังกฤษ เพื่อให้เข้าถึงเครือข่ายสำนักงานฯ และผู้ที่สนใจด้านการศึกษาในวงกว้างมากขึ้น รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ (Education in Thailand 2018) ฉบับภาษาไทย ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอสถานการณ์และความก้าวหน้าของการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวมทั้งอดีตจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยเริ่มจากการนำเสนอความเป็นมาของการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่สมัยอดีตเชื่อมต่อกันจนถึงสมัยปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงประเด็นท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ได้แก่ ๑) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ๒) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ พ.ศ. ๒๕๕๘ (Millennium Development Goals: MDGs 2015) สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๕๗๓ (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ๓) การดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ๔) การสร้างประชาคมอาเซียน ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ๖) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมผู้สูงอายุ และ ๗) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

ส่วนต่อมาจะเป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทด้านการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทยได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษา ๓ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และมีระดับการศึกษาหลักอยู่ ๒ ระดับได้แก่ ๑) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยระดับปฐมวัยหรือระดับอนุบาล ๓ ปี ระดับประถมศึกษา

๖ ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๓ ปี ทั้งในสายสามัญและสายอาชีวศึกษา และ ๒) การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สามารถแบ่งออกได้เป็นระดับต่ำกว่าปริญญาหรืออนุปริญญา และระดับปริญญา นอกจากนี้ยังได้นำเสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และยังได้นำเสนอทิศทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก

และการกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิทางการศึกษาอันเป็นการส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ในรายงานฉบับนี้ได้นำเสนอเนื้อหา ดังนี้ ๑) การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ ซึ่งในที่นี้หมายถึงกระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งออกเป็นการบริหารและการจัดการศึกษาในส่วนกลาง การบริหารและการจัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค และการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา ๒) การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) การบริหารและการจัดการศึกษาโดยหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งจัดการศึกษาในระบบในระดับต่าง ๆ และบางหน่วยงานได้จัดการศึกษาเฉพาะทางเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงานนั้น ๆ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ ๔) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของภาคเอกชน อันได้แก่ สถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการเอกชน ครอบครัวยุ และสถาบันทางศาสนา

สำหรับการดำเนินงานด้านการศึกษา แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่มุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ในการระดมทรัพยากรเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษานั้น ประเทศไทยมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา โดยสนับสนุน ค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและค่าครองชีพ แก่นักเรียนและนักศึกษาที่มีความจำเป็นตั้งแต่ระดับมัธยมปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพครู

ในด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณโดยจำแนกตามลักษณะงานอันได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (การศึกษาาระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) อุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การบริการสนับสนุนการศึกษา การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษา และการศึกษาอื่น ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอันดับแรก ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ รัฐบาลได้จัดสรรเงินจำนวนร้อยละ ๑๘.๑ ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด เพื่อเป็นการลงทุนในค่าใช้จ่าย

ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างคนไทยที่มีศักยภาพและการสร้างสังคมที่รุ่งเรืองให้แก่ประเทศไทย โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน รายงานการศึกษาไทยฉบับนี้จึงได้นำเสนอโครงการและกิจกรรมสำคัญที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย การขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” สู่การปฏิบัติ การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนอาชีวศึกษา และการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้นำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกันในแต่ละรัฐบาล นอกจากนี้ ยังได้จำแนกโครงการผลิตและพัฒนาครูที่สำคัญในแต่ละยุคสมัยอันได้แก่ ๑) โครงการที่เริ่มดำเนินการก่อนการปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และเสร็จสิ้นแล้ว ๒) โครงการที่เริ่มดำเนินการก่อนการปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และปัจจุบันยังมีการดำเนินงานอยู่ และ ๓) โครงการที่เริ่มดำเนินการเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๔๒

รายงานการศึกษาไทยฉบับนี้ยังได้นำเสนอสถิติที่เกี่ยวกับการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ และยังได้นำเสนอผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการเรียนรู้ในรูปของสถิติการสำเร็จการศึกษา การได้รับการศึกษาของประชากรไทย การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีนานาชาติโดยแสดงผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง ๒๕๖๐ ที่ได้รับการสำรวจจากองค์การระหว่างประเทศที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อันได้แก่ การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบันพัฒนาการจัดการศึกษานานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) และการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกโดยสถาบัน Quacquarelli Symonds (QS)

ในส่วนขอเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษานานาชาติในประเทศไทยและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา ได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการศึกษานานาชาติในประเทศไทยที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในผู้เรียนทุกระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา และประเด็นเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษาทั้งในรูปแบบพหุภาคีและทวิภาคี

ประเด็นสุดท้ายที่รายงานฉบับนี้เสนอจะเป็นเรื่องทิศทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของการดำเนินงานปฏิรูปประเทศตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ยังเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้เกิดการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาดังกล่าว พลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาที่เด่นชัดอีกประการหนึ่ง คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) โดยคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีภารกิจในการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะ และร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ ผู้ที่สนใจ รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ (Education in Thailand 2018) ฉบับภาษาไทย สามารถติดต่อขอรับได้ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ) หรือสามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ www.onec.go.th ส่วนฉบับภาษาอังกฤษอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ประสิทธิภาพ ของแหล่งการเรียนรู้ : การเผยแพร่และการนำมาตราฐาน แหล่งการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ขึ้นโดยเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งที่อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการและนอกกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำไปเป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต โดยสำนักงานฯ มีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวตามตัวชี้วัดเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา จำนวน ๙ ตัวชี้วัด ๒) ความเท่าเทียมทางการศึกษา จำนวน ๓ ตัวชี้วัด ๓) คุณภาพการศึกษา จำนวน ๑๓ ตัวชี้วัด ๔) ประสิทธิภาพ จำนวน ๑๖ ตัวชี้วัด และ ๕) การตอบสนองโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง จำนวน ๑๒ ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น ๕๓ ตัวชี้วัด

อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติบางตัวชี้วัดยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน ต้องมีการสำรวจสถานภาพของข้อมูลเพิ่มเติม ดังเช่นตัวชี้วัดด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ลำดับที่ ๘

ร้อยละของแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดบริการทางการศึกษาและมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดรวบรวมข้อมูลไว้ ทั้งนี้ใน ปี ๒๕๕๓ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เคยดำเนินการจัดทำมาตรฐานเฉพาะในการจัดแหล่งการเรียนรู้รวม ๘ ประเภท ได้แก่ ๑) ห้องสมุด ๒) พิพิธภัณฑ์ ๓) หอศิลป์ ๔) สวนสัตว์ ๕) สวนสาธารณะ ๖) สวนพฤกษศาสตร์ ๗) อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๘) ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ และใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการบริหารและการดำเนินงานของการจัดแหล่งการเรียนรู้ และการนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้ง ๘ ประเภทให้เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๒๕ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ โดยมาตรฐานแหล่งการเรียนรู้ที่จัดทำนี้ ประกอบด้วย ๓ มาตรฐาน ได้แก่ (๑) ด้านความเป็นแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ และความเป็นพลวัตของแหล่งการเรียนรู้ (๒) ด้านการจัดการแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ความพร้อมด้านปัจจัย การวางระบบบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปรับปรุงพัฒนาการบริการ และ (๓) ด้านผลการจัดการเรียนรู้และผลกระทบ ได้แก่ ผลการจัดการเรียนรู้และผลกระทบ

สรุปผลการวิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเห็นควรสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่บ่งชี้สถานภาพของแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทยในการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการติดตามและประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยได้ดำเนินโครงการประสิทธิผลของแหล่งการเรียนรู้ : การเผยแพร่และการนำมาตราฐานแหล่งการเรียนรู้สู่การปฏิบัติขึ้น ซึ่งมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นที่ปรึกษา และศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) พัฒนาเครื่องมือประเมินมาตรฐานแหล่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (๒) สำรวจและวิเคราะห์สภาพของแหล่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย (๓) วิเคราะห์กระบวนการนำมาตราฐานแหล่งการเรียนรู้สู่การปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและผลที่เกิดขึ้น และ (๔) จัดทำแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการจัดแหล่งการเรียนรู้ของผู้รับผิดชอบให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

การดำเนินการวิจัยมีการพัฒนาเครื่องมือสำรวจและประเมินสภาพของแหล่งการเรียนรู้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างของแหล่งการเรียนรู้ใน ๔ ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร รวมจำนวนแหล่งการเรียนรู้ ๗๘ แห่งใน ๑๓ จังหวัด เก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และออนไลน์กับผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ ประมาณ ๘,๑๒๖ คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางสถิติ

๑. การพัฒนาเครื่องมือสำรวจและประเมินสภาพของแหล่งการเรียนรู้

ได้พัฒนาเครื่องมือสำรวจและประเมินสภาพของแหล่งการเรียนรู้เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดตัวแปรสำคัญ ๕ ตัวแปร ได้แก่ ๑) มาตรฐานแหล่งการเรียนรู้ ๒) พฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๓) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๔) พฤติกรรมการใช้แหล่งการเรียนรู้ และ ๕) สิ่งที่ได้รับจากการใช้แหล่งการเรียนรู้ ซึ่งเครื่องมือสำรวจและประเมินวิจัยที่พัฒนามีจำนวน ๔ ฉบับ สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ๒) กลุ่มผู้บริหารและครูในโรงเรียน ๓) กลุ่มผู้ปกครองและประชาชน และ ๔) กลุ่มผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ แต่ละประเภท โดยจัดทำขึ้นเป็นแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์และทางออนไลน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบมาตราประมาณค่า ๕ ระดับ มีความยาวประมาณ ๒ - ๓ หน้า สำหรับผู้ตอบที่มีสภาพต่างกัน ใช้เวลาตอบประมาณ ๑๐ - ๒๐ นาที

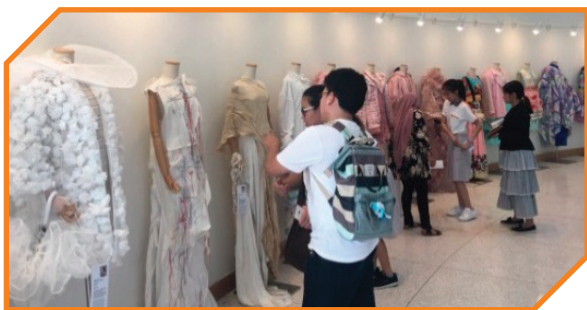
ผลการประเมินคุณภาพ พบว่า เครื่องมือวิจัยมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา สำหรับเครื่องมือวัดตัวแปรทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายในเท่ากับ .๘๔๘ และมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกเป็น ๒ ด้าน คือ องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีน้ำหนักความสำคัญ .๙๑๒ สูงกว่าองค์ประกอบด้านความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เรียนรู้ .๗๑๓ แต่ในการวิจัยนี้ได้กำหนดระดับของทักษะการเรียนรู้โดยใช้น้ำหนักเท่ากันเพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

๒. ผลการสำรวจสภาพของแหล่งการเรียนรู้และผลที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานของแหล่งการเรียนรู้ทั้ง ๘ แหล่ง มีความเหมาะสมระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ มีศักยภาพในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ส่วนนี้เสีย

การเรียนรู้พบว่า นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ชอบเรียนรู้ตามตำราที่ครูสอน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าการเรียนรู้ นอกเหนือจากการสอนในโรงเรียน เช่น การเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการลงทุนเสริมสร้างความรู้ผ่านการเข้าอบรม หรือการเรียนรู้ผ่านคอร์สฝึกอบรมมีสัดส่วนไม่ถึงครึ่งของผู้ให้ข้อมูล โดยประชาชนส่วนใหญ่สนใจและใช้บริการแหล่งการเรียนรู้ไม่เกินร้อยละ ๒๐ เด็กไทยสนใจเรียนรู้เพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ วัด/โบสถ์/มัสยิด โบราณสถาน สถานที่สำคัญ และแหล่งการเรียนรู้แบบดิจิทัล ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อยู่อาศัย เช่น ศูนย์กีฬา ห้องสมุด สวนสาธารณะ สำหรับแหล่งการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูง เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ ที่มีอยู่ในบางจังหวัดเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เชิงวิชาการสูง แต่ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสในการเข้าถึงน้อย สำหรับแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่งได้รับความรู้วิชาการใหม่และทักษะการประกอบอาชีพ

นอกเหนือจากแหล่งการเรียนรู้ทั้ง ๘ แหล่งผู้ให้ข้อมูลประมาณร้อยละ ๙๙ ใช้แหล่งการเรียนรู้แบบดิจิทัล และศูนย์การเรียนรู้ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็กและเยาวชนคือ โรงเรียนและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่มีส่วนอย่างมากในการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓. กระบวนการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ

ผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ทุกกลุ่มเห็นด้วยกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ยังไม่ค่อยรับรู้ว่าหน่วยงานของตนเองมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าบริการโดยปกติ และยังไม่รู้ว่ามีกำหนดมาตรฐานของแหล่งการเรียนรู้

จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลในการบริหารจัดการได้ตามมาตรฐาน นอกจากนี้การดำเนินงานยังมีปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน และการสนับสนุนจากชุมชนในการใช้แหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่

๔. แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางฯ พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเห็นแนวทางฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปขับเคลื่อนลงสู่การปฏิบัติได้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทบทวนการกำหนดประเภทของแหล่งการเรียนรู้ในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงเป็นการเรียนรู้แบบดิจิทัล มีแหล่งการเรียนรู้แบบเปิด (open education resources, OREs) การเรียนรู้ในชุมชนและการเรียนรู้จากสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนจนสำรวจสภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย มีการประกันคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ และการกำกับ ติดตาม รวมทั้งการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้มีความหมายจำกัดเฉพาะความรู้เชิงวิชาการ แต่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข ความประทับใจ แรงบันดาลใจ ค่านิยม ฯลฯ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดหรือพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ ดังนั้น เป้าหมายของการเข้าใช้บริการของแหล่งการเรียนรู้พื้นฐาน เช่น ห้องสมุด สวนสาธารณะ ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ พิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีในทุกจังหวัด ต้องได้รับการส่งเสริม กำกับ ติดตาม ให้สามารถให้บริการได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้าง “ทักษะการเรียนรู้” มากกว่าการมุ่งเน้นการให้เกิด “ความรู้” หรือ “พฤติกรรมการใช้บริการ” ของแหล่งการเรียนรู้ นั้นโดยไม่เกิด “การเรียนรู้” ซึ่งงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบเปิดสอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

วินัยนั้น สำคัญเอน...

“การมีวินัย มีความสามัคคี และรู้จักหน้าที่ ถือกันว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวของคนทุกคน แต่ในการสร้างเสริมคุณสมบัติ ๓ ข้อนี้ จะต้องไม่ลืมว่า วินัยสามัคคี และหน้าที่นั้นเป็นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งยอมให้คุณหรือให้โทษได้มากเท่า ๆ กัน ทั้ง ๒ ทาง เพราะฉะนั้น เมื่อจะอบรม จำเป็นต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนแก่แน่ชัดก่อนว่า เป็นวินัยสามัคคีและหน้าที่ดี คือ ปราศจากโทษ เป็นประโยชน์ เป็นธรรม”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๖
(ที่มา : <http://www.cca.chula.ac.th>)

การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะการเป็นพลเมืองดี เป็นหน้าที่ของทุกคน ครอบครัว สถานศึกษา และสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดี คือ **เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ ก็ต้องทำ** เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร

พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
(ที่มา : นายเกษม วัฒนชัย ผู้บังคับ)

จากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่เยาวชนในเรื่องของการมีระเบียบวินัย ซึ่งหมายถึง ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับข้อปฏิบัติ “วินัย” แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ วินัยภายใน (ต่อตนเอง) และวินัยภายนอก (ต่อส่วนรวม) วินัยจึงเป็นตัวควบคุมคนในสังคมให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนควบคุมความประพฤติทั้งทางกาย วาจา ใจ ให้คน

ในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข หากสังคมใดขาดความมีระเบียบวินัย สังคมนั้นก็จะประสบกับปัญหาเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ การฝึกความมีระเบียบวินัยและการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กและเยาวชนในชาติ เพื่อให้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม จึงเป็นหน้าที่หลักของกระทรวงศึกษาธิการในการอบรมบ่มเพาะและปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติตนตามกฎหมาย กฏระเบียบ

ของสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา มีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

รัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบาย “ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ” เพื่อมุ่งหวังสร้างประเทศไทยในอนาคตให้เข้มแข็ง การจะนำไปสู่ความเข้มแข็งได้ ต้องมีคนในชาติที่เข้มแข็งก่อน ดังนั้นจึงกำหนดค่านิยมหลักของคนไทยเพื่อใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตน รวมถึงการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้เยาวชนมีวินัยในตนเอง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ๒) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ๓) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ ๔) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยบูรพา ทำการศึกษารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาภายใต้การดำเนินงาน ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากรายงานผลการวิจัยและพัฒนาารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔ ด้านสังเคราะห์ผลในภาพรวม พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็งในแต่ละด้าน และการนำข้อเสนอที่ได้จากผลการพัฒนาดังกล่าวไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

๒. การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เป็นการศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย

๓. การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม พร้อมข้อเสนอแนะการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

๔. การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

การจัดทำโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง ๔ ด้าน ที่พัฒนาโดยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐ โรงเรียน ใน ๔ ภูมิภาค ผลจากการดำเนินโครงการฯ นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

- ๑) ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีวินัย
- ๒) เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยด้วยตนเอง
- ๓) เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยด้วยตนเอง
- ๔) เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยด้วยตนเอง
- ๕) มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัย

คณะนักวิจัยยังได้มีการสะท้อนคิดต่อผลการพัฒนาดังกล่าวในภาพรวม การนำรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา การนำผลการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้านและแบบปฏิบัติที่ดี (Best practice) ไปปรับใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้อย่างเป็นรูปธรรมกับโรงเรียนในสังกัดและขยายผลสู่การศึกษาในทุกระดับ

ข้อเสนอต่อหน่วยงานระดับกำหนดนโยบายมีดังนี้

๑. หน่วยงานที่กำหนดนโยบายทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ต้องมีความชัดเจนในการกำหนดเป็นนโยบายในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน และต้องมีความเข้มข้นจริงจัง มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

๒. ระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จะเป็นเงื่อนไขที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและจริงจัง

๓. การพัฒนาบุคลากรที่จะมาเป็นกำลังหลักในการพัฒนาวิद्यนัยนักเรียนอย่างจริงจัง

๔. การพัฒนาผู้บริหารระดับสถานศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความผูกพัน มุ่งมั่นศรัทธาต่อการพัฒนาวิद्यนัยนักเรียน จะเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาวิद्यนัยนักเรียนสำเร็จได้

๕. การส่งเสริมให้มีกิจกรรมการถอดบทเรียนแบบปฏิบัติที่ดี (Best practice) เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาวิद्यนัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ นำไปสู่การเผยแพร่เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา

นอกจากนี้ สกศ. ยังได้จัดทำข้อเสนอต่อหน่วยงานระดับนโยบาย ระดับจังหวัด/พื้นที่ ข้อเสนอต่อหน่วยงานระดับสถานศึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน บทบาทหน้าที่ของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน บทบาทหน้าที่ของครู และบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและผู้ดูแลนักเรียน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องกำหนดบทบาทของตนเองให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในทางปฏิบัติ ส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น **“พลเมืองดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ”**

ขณะนี้ สกศ. ได้จัดพิมพ์เอกสารเพื่อเผยแพร่การเสริมสร้างวินัยฯ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่

๑) องค์ความรู้ชุด “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ประกอบด้วย

บทสรุปผู้บริหาร รายงานผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยฯ สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ในบริบทของประเทศไทย รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยฯ ใน ๔ ประเทศที่ประสบความสำเร็จ และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือการเสริมสร้างวินัยฯ ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด สามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยสถานศึกษาสามารถปรับกิจกรรม เนื้อหา เป้าหมาย ตัวบ่งชี้ได้ตามบริบทของสถานศึกษา

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือการเสริมสร้างวินัยฯ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในขั้นตอนของการจัดพิมพ์เผยแพร่ คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๒

ผู้สนใจสามารถติดต่อขอรับเอกสารได้ที่ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา อาคาร ๒ ชั้น ๕ ในวันและเวลาราชการ หรือสามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ทางเว็บไซต์ www.onec.go.th

“การสร้างเสริมระเบียบวินัยให้แก่คนในชาตินั้น เราทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญและเห็นถึงประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย เคารพกติกาของสังคม ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ตามครรลองที่ถูกต้องเหมาะสม เริ่มที่การฝึกฝนตนเองให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชนและในสังคม เพื่อให้สังคมไทย เป็นสังคมคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต”

แนวทางการเสริมสร้าง คุณภาพกำลังคนร่วมกัน ระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงศึกษาธิการ

ด้วยเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีที่ต้องการให้ประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ผ่านยุทธศาสตร์ นโยบายและมาตรการต่าง ๆ มากมาย เพื่อเร่งการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง นโยบาย ประเทศไทย ๔.๐ เป็นหนึ่งพลังที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่การใช้พลังของเทคโนโลยีและ นวัตกรรมขับเคลื่อนประเทศ ที่ยึดหลัก “ทำน้อยได้มาก” แต่การพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ หัวใจ สำคัญไม่ใช่เครื่องจักรหรือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่คือ **คุณภาพกำลังคน** ที่การพัฒนาไม่ได้สามารถดำเนินการ โดยกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เพียงลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) ที่มีความเชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมและเป็นผู้ใช้กำลังคน ที่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและความต้องการกำลังคนได้ โดย **ศธ. คือ การสร้าง และ อก. คือ การเสริม เพื่อให้กำลังคนมีคุณภาพ เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ ได้อย่างแท้จริง** อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันอุปสงค์ของผู้ใช้กำลังคนและอุปทานของผู้ผลิตกำลังคนยังขาดการสอดประสาน กันในหลายส่วน ทั้งในระดับนโยบาย การปฏิบัติ และโครงสร้างพื้นฐาน ดังจะเห็นว่า เมื่อกำลังคนคือหัวใจของ การพัฒนาประเทศ และการ “ทำน้อยได้มาก” คือ หลักการสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ข้อมูลความต้องการกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการกำลังคน ของประเทศในภาคอุตสาหกรรมให้มีความสมดุลและเหมาะสม เพื่อลดปัญหาการว่างงาน และปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ที่อาจตามมา

การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการว่างงาน	เชิงปริมาณ	ผลิตเกินความต้องการ (Over-Supply)	ล้าสมัยในการพัฒนากำลังคน	ขาดความชัดเจนของนโยบาย มาตรการ และกรอบเวลา
			ผลิต/พัฒนากำลังคน ไร้คุณภาพ	
	เชิงคุณภาพ	ผลิตไปไม่พอความต้องการ (Under-Supply)	ไม่สามารถระบุจำนวน กำลังคนที่ต้องการได้	ขาดข้อมูลสำหรับการ บริหารความต้องการ กำลังคน
			ศักยภาพการผลิตและพัฒนา มีจำกัด	ขาดความคุ้มค่าในการใช้ ทรัพยากรร่วมกัน
	ผลิตไปตรงความต้องการ (Skill Mismatch)	ไม่สามารถระบุสมรรถนะที่ ต้องการได้		
	สาเหตุที่แท้จริง (Root Cause) : การขาดการผนึกกำลังการทำงานระหว่างกระทรวง			

เมื่อต้นทุนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม คือ เครื่องจักรและแรงงาน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีพัฒนาเครื่องจักร ให้มีความสามารถมากขึ้น ผลิตดีขึ้น และทำงานผิดพลาดน้อยลง ในขณะที่แรงงานมีความเสี่ยงต่อการว่างงานสูงขึ้น โดยเฉพาะหากการบริหารจัดการกำลังคนยังคงดำเนินการแบบแยกส่วนต่อไป การขาดความชัดเจนของนโยบาย มาตรการและกรอบเวลาของความต้องการที่สอดประสานกันของอุปสงค์และอุปทานไม่สามารถนำไปสู่การผลิตและ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมและทันตามกรอบเวลาได้ ข้อมูลสำหรับการบริหารความต้องการกำลังคน ไม่เพียงพอ ไม่สามารถระบุจำนวนและสมรรถนะกำลังคนที่เหมาะสมที่ภาคอุตสาหกรรมต้องการได้ และที่สำคัญ การทำงาน ที่ขาดการผนึกกำลัง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณและทรัพยากรของรัฐ และยังจำกัดศักยภาพ ของการผลิตและพัฒนาคนของประเทศอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า ปัญหาสำคัญของเสริมสร้างคุณภาพกำลังคน คือ การขาดการทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับนโยบาย การลงมือปฏิบัติ และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งแนวทางการเสริมสร้างคุณภาพกำลังคนร่วมกันระหว่าง อก. และ ศธ. ควรเริ่มที่การมองข้ามขอบเขตของแต่ละกระทรวง (Look Beyond the Boundaries) มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน (Common Goal) และทำงานแบบพหุพลัง (Synergy at Work) โดยกรณีของ อก. และ ศธ. สามารถจำแนกได้เป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ : ใช้ของเดิม

เพื่อมิให้เกิดข้อจำกัดของการเสริมสร้างคุณภาพกำลังคน อาทิ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการใช้งบประมาณ เป็นต้น และเกิดการพหุพลังการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง ๒ กระทรวงต้องก้าวข้าม Silo Effect^๑ ที่เกิดจากการขาดข้อมูลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเสียก่อน การทำงานระหว่าง อก. และ ศธ. จึงควรเริ่มที่การแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลและทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ร่วมกัน สามารถยกตัวอย่างได้ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์จากศูนย์ ITC ของ อก. และ TVET Career Center ของ ศธ. ร่วมกัน

จากผลการดำเนินงานของ อก. โดยสถาบันยานยนต์ (สยย.) ในโครงการเพิ่มผลิตภาพบุคลากร (Productivity) ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง ๕ ปีเพื่อให้บุคลากรมีความรู้และศักยภาพ สามารถรองรับการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคตได้ โดยในปี ๒๕๖๑ สามารถพัฒนาบุคลากรได้เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๒๒๑ คน^๒ เมื่อพิจารณาตัวเลขแล้วเห็นว่ คงไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเป็นแน่ คำถามคือ อก. จะสามารถขยายศักยภาพของโครงการฯ ได้อย่างไรโดยไม่เพิ่มคนและงบประมาณ คำตอบคือ อก. จะต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งของตนเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

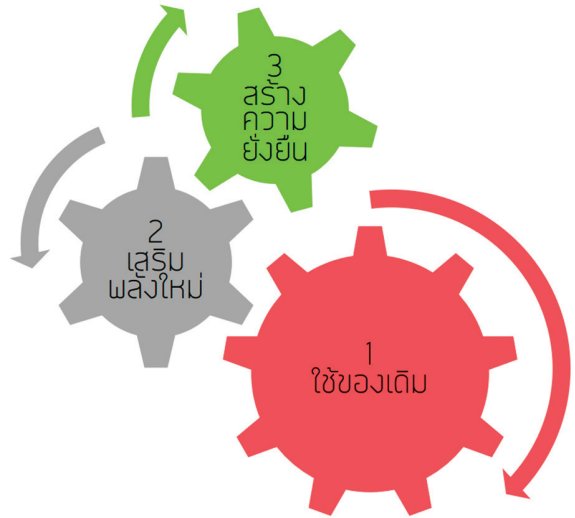
การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีตามโครงการฯ ดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดด้านศักยภาพของ สยย. แต่หาก สยย. มีความร่วมมือกับศูนย์ ITC ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของ อก. ทั้งคู่ เพิ่มอีก ๘๙ แห่งทั่วประเทศ ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการอยู่แล้ว จะสามารถขยายศักยภาพของการพัฒนาบุคลากรได้อีกหลายเท่า และหากศูนย์ ITC ทำความร่วมมือกับ TVET Career Center ของ ศธ. ที่มีขอบเขตการทำงานที่ใกล้เคียงกันได้ โดยศูนย์ ITC ของ อก. มีความใกล้ชิดกับผู้ประกอบการ มุ่งองค์ความรู้ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและประเทศมากกว่า ศธ. ในขณะที่ ศธ. มีกำลังคนที่ต้องการการพัฒนาสมรรถนะให้สามารถประกอบอาชีพตามแนวโน้มการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมและประเทศ เมื่ออุปสงค์และอุปทานมาพบกันได้ง่ายขึ้น จะยิ่งทำให้การพัฒนากำลังคนที่ตอบโจทย์ของอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่มีพลังยิ่งขึ้น ไม่จำกัดเพียงสองร้อยคน แต่จะขยายตัวเป็นเท่าทวีคูณผ่านศูนย์ ITC และ TVET Career Center ที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย

ขั้นตอนที่ ๒ : เสริมพลังใหม่

ในขั้นตอนที่ ๑ เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมโดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนางานส่วนใดเพิ่มขึ้น แต่การจะบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพกำลังคนได้นั้น จำเป็นต้องมีการเสริมพลังใหม่ เพื่อให้สามารถใช้สิ่งที่มีอยู่เดิมได้ประโยชน์และเต็มศักยภาพมากขึ้น สามารถยกตัวอย่างได้ ดังนี้

- Factory & School Mapping

กรมโรงงาน อก. ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลโรงงานไว้แล้ว แต่อยู่ในรูปแบบของตาราง (Excel) โดยไม่ได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลใด ๆ ที่จะสามารถนำไปขยายผลและใช้ประโยชน์ได้ ในขณะที่ ศธ. มีแผนที่โรงเรียน (School Mapping) จัดทำในรูปแบบของแผนที่ GIS ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ซึ่งหากสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลโรงงานและโรงเรียน

เข้าด้วยกันได้นั้น จะเป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการหลักสูตรทวิภาคีและทวิวุฒิให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มุ่งเน้นความต้องการและสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของจำนวนแรงงาน ทั้งอัตราการว่างงาน จำนวนการผลิตที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมและความต้องการในพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพมากขึ้น ตลอดจนร่วมกันใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่ายิ่งขึ้น

- การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกำลังคน

แบบสอบถาม รง. ๙ ของ อก. ในปี ๒๕๖๑ เริ่มมีการสำรวจเรื่องกำลังแรงงาน ซึ่งแม้จะยังไม่สมบูรณ์ แต่หากมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลดังกล่าวกับฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จะทำให้สามารถแสดงจำนวนกำลังแรงงานทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานได้ อีกทั้งหากสามารถเชื่อมโยงกับแผนที่ข้างต้น จะสามารถติดตามการเคลื่อนที่ของกำลังแรงงานได้อีกด้วย ในการนี้ ฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันจะนำไปสู่การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูล และทำให้เกิดการพัฒนาตัวชี้วัดและการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในปัจจุบัน ข้อมูลบางตัวสำรวจมาแต่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ เช่น จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมไม่สามารถแปลความหมายได้ว่านักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นและอาจพบว่ายังขาดข้อมูลบางออกไป เช่น ปัจจุบัน สอศ. สามารถรายงานจำนวนนักเรียนแต่ละสาขา ในแต่ละปีการศึกษาได้ และสามารถคาดการณ์ได้ว่า จะสามารถผลิตกำลังคนได้จำนวนเท่าใด ภายในปีใด ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมยังติดข้อจำกัดของการที่ผู้ประกอบการไม่เปิดเผยข้อมูลในเรื่องกำลังแรงงาน การจัดทำฐานข้อมูลอุปสงค์และอุปทานด้านกำลังแรงงาน (Demand & Supply Database) จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งไม่ใช่ความผิดของ อก. หรือแม้กระทั่งกระทรวงแรงงาน (รง.) เพราะเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการไม่สะดวกในการเปิดเผยข้อมูลและไม่สามารถบังคับให้เปิดเผยข้อมูลได้ ศธ. จึงควรมองนอกกรอบข้ามข้อจำกัดนี้ไป และไม่จำเป็นต้องรอข้อมูลที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ แต่ควรเพิ่มตัวชี้วัดจำนวนบัณฑิตอาชีวศึกษาที่ว่างงาน (Unemployment) ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า กำลังแรงงานในสาขาใดที่มีอัตราการว่างงานสูง อาจมาจากการผลิตที่มากเกินไป หรือสาขาดังกล่าวไม่เป็นที่ต้องการของตลาดงานแล้ว ซึ่งหากในอนาคตทางฝ่ายอุปสงค์สามารถเติมเต็มจำนวนกำลังแรงงานที่ต้องการในแต่ละสาขาของแต่ละพื้นที่ได้แล้ว ฐานข้อมูลดังกล่าวก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

ขั้นตอนที่ ๓ : สร้างความยั่งยืน

การฉีกพลังจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน มิใช่เพียงเชื่อมโยงและใช้ทรัพยากรร่วมกันเท่านั้น นั่นเป็นเพียงจุดเริ่มต้น หากแต่ความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และระยะเวลาการพัฒนาที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน เพื่อลดปัญหาการลักลั่นและเกิดความสูญเปล่าของการพัฒนา นอกจากนี้ การทำงานแบบฉีกพลังของทั้ง ๒ กระทรวงจะสามารถดึงจุดแข็งของแต่ละกระทรวงมาขยายประโยชน์ได้อย่างคาดไม่ถึง ในกรณีการพัฒนาคุณภาพกำลังคนนั้น อก. มีความใกล้ชิดกับผู้ประกอบการและการเคลื่อนไหวทางการค้าของประเทศและโลกที่ภาคอุตสาหกรรมต้องเข้าใจและเท่าทันเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ทันทั่วทั้งที่สามารถวิเคราะห์แนวโน้มและความต้องการของโลกอนาคตได้ชัดเจนกว่า ศธ. ทั้งในด้านสมรรถนะและจำนวนกำลังคนที่ตลาดงานต้องการ การฉีกพลังทำงานร่วมกันในทุกระดับ จะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนากำลังคนได้ทันการและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศได้อย่างแท้จริง

สุดท้ายนี้ การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายและการดำเนินการ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการร่วมมือของ อก. และ ศธ. ในการเสริมสร้างคุณภาพกำลังคนครั้งนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งเท่านั้นที่แสดงให้เห็นว่า การทำงานแบบต่างคนต่างทำอาจนำไปสู่การสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศและเกิดความสูญเปล่าของการพัฒนาขึ้นได้ ปัญหาคนว่างงาน (Unemployment) ปัญหาทางสังคม (Social Crimes) ปัญหาการขาดกำลังคน (Skill Shortage) และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกำลังคน ไม่ใช่หน้าที่รับผิดชอบของ ศธ. แต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะการพัฒนาคุณภาพกำลังคนนั้น ไม่ใช่เพียงแค่ผลิต แต่ต้องผลิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องได้รับการสอดประสานการทำงานร่วมกันในแต่ละช่วงชีวิตของคน ให้เกิดการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง หยุตการทำงานแบบต่างกระทรวงต่างทำที่มุ่งทำงานเพียงตอบโจทย์ตัวชี้วัดของกระทรวงปีต่อปี (Output) โดยไม่คำนึงถึงการขยายประโยชน์ของประเทศในภาพรวมและผลสัมฤทธิ์ (Outcomes) ที่ยั่งยืน ถึงเวลาแล้วที่เราจะมองข้ามขอบเขตของกระทรวง เรียนรู้และเข้าใจงานของเพื่อนร่วมงาน และพร้อมที่จะจับมือเดินไปพร้อมกัน

พ.ร.บ.การรักษา ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

เมื่อร่างพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ก็มีหลายคนที่กังวลใจว่าภาครัฐจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับข้อมูลและเสรีภาพในโลกไซเบอร์ของเอกชนหรือประชาชนหรือไม่ ดังนั้นจึงอยากที่จะแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้ทำความรู้จักกับ พ.ร.บ.ฉบับนี้ให้ลึกซึ้งเพื่อคลายความกังวลใจ

พ.ร.บ.ฉบับนี้พูดถึงอะไร ?

ง่ายที่สุดในการทำความเข้าใจว่าพ.ร.บ.ฉบับนี้พูดถึงอะไร ต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจกับนิยามศัพท์ที่ถูกใช้ใน พ.ร.บ. ซึ่งมีนิยามสำคัญที่คัดเลือกมาให้ทำความรู้จักดังนี้

การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ คือ มาตรการหรือการดำเนินการที่กำหนดขึ้นเพื่อป้องกัน รั้งมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศอันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางทหาร และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ คือ การกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ โดยมีขอบเขตใช้คอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมไม่พึงประสงค์โดยมุ่งหมาย ให้เกิดการประทุษร้ายต่อระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือส่งผลกระทบต่อการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

ไซเบอร์ คือ ข้อมูลและการสื่อสารที่เกิดจากการให้บริการ หรือการประยุกต์ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต หรือโครงข่ายโทรคมนาคม รวมทั้งการให้บริการโดยปกติของดาวเทียมและระบบเครือข่ายที่คล้ายคลึงกัน ที่เชื่อมต่อกันเป็นการทั่วไป

โครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ คือ คอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนใช้ในกิจการของตนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ

เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ คือ เหตุการณ์ที่เกิดจากการกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ ที่มีขอบเขตซึ่งกระทำการผ่านทางคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจเกิดความเสียหายหรือผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์หรือความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์

พ.ร.บ.ฉบับนี้มีผลบังคับโดยตรงกับใคร ?

สิ่งที่หลายคนมีความกังวลว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะทำให้ภาครัฐเข้าไปควบคุมการทำธุรกรรมและอิสระในการใช้งานของประชาชนในโลกไซเบอร์นั้น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้ชี้แจงว่าหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. คือ มุ่งที่จะป้องกัน รั้งมือ และ

ลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่จะทำให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือโครงข่ายของหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญไม่สามารถทำงานได้เป็นปกติ กระทบต่อการให้บริการแก่ประชาชนหรือความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

โครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศเป็นกิจการที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางทหาร ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งพ.ร.บ.นี้จะมีผลบังคับเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ ๗ ด้านเท่านั้น ได้แก่ ๑) ด้านความมั่นคงของรัฐ ๒) ด้านบริการภาครัฐที่สำคัญ ๓) ด้านการเงินการธนาคาร ๔) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ๕) ด้านขนส่งและโลจิสติกส์ ๖) ด้านพลังงานและสาธารณูปโภค ๗) ด้านสาธารณสุข

มาตรการในการรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ที่กระทบกับใครบ้าง...อย่างไร ?

พ.ร.บ.ได้กำหนดลักษณะของภัยคุกคามทางไซเบอร์ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้ คือ

๑) ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับไม่ร้ายแรง หมายถึง ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญถึงระดับที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศหรือการให้บริการของรัฐด้วยประสิทธิภาพลง

๒) ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับร้ายแรง หมายถึง ภัยคุกคามที่มีลักษณะการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของการโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยมุ่งหมายเพื่อโจมตีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศและการโจมตีดังกล่าวมีผลทำให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือโครงสร้างสำคัญทางสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ ความมั่นคงของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การป้องกันประเทศ เศรษฐกิจ การสาธารณสุขความปลอดภัยสาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนเสียหาย จนไม่สามารถทำงานหรือให้บริการได้

๓) ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับวิกฤต หมายถึง ภัยคุกคามที่มีลักษณะดังนี้

ก) เป็นภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เกิดจากการโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระดับที่สูงขึ้นกว่าภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับร้ายแรง โดยส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศของประเทศในลักษณะที่เป็นวงกว้าง จนทำให้การทำงานของหน่วยงานรัฐหรือการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศที่ให้กับประชาชนล้มเหลวทั้งระบบ จนรัฐไม่สามารถควบคุมการทำงานส่วนกลางของระบบคอมพิวเตอร์ของรัฐได้ หรือการใช้มาตรการเยียวยาตามปกติในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้และมีความเสี่ยงที่จะลุกลามไปยังโครงสร้างพื้นฐานสำคัญอื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งอาจมีผลทำให้บุคคลจำนวนมากเสียชีวิตหรือระบบคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์จำนวนมากถูกทำลายเป็นวงกว้างในระดับประเทศ

ข) เป็นภัยคุกคามทางไซเบอร์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศ ตกอยู่ในภาวะคับขันหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ

การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อย หรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขภัยความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง

ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (กมช.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และคณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (กกม.) ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นประธานกรรมการ โดยการดำเนินงานในเบื้องต้นหากพบว่าหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศใดไม่ได้มาตรฐาน หน่วยควบคุมกำกับดูแลจะมีการแจ้งให้แก้ไขได้มาตรฐานโดยเร็ว แต่ถ้าหากได้รับการเพิกเฉยหรือไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ซึ่ง กกม. พิจารณาแล้วเห็นว่าอาจทำให้เกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์ กกม. จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑) กรณีเป็นหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งต่อผู้บริหารระดับสูงสุดของหน่วยงาน เพื่อใช้อำนาจในทางบริหาร สั่งการไปยังหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศนั้น เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขจนได้มาตรฐานโดยเร็ว

๒) กรณีเป็นหน่วยงานเอกชน ให้แจ้งไปยังผู้บริหารระดับสูงสุดของหน่วยงาน ผู้ครอบครองคอมพิวเตอร์ และผู้ดูแลระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศนั้น เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขจนได้มาตรฐานโดยเร็ว

สำหรับการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับร้ายแรง กกม. มีอำนาจปฏิบัติการหรือสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ในเรื่องดังต่อไปนี้

๑) เข้าตรวจสอบสถานที่ โดยมีหนังสือแจ้งถึงเหตุอันสมควรไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เพื่อเข้าตรวจสอบสถานที่นั้น หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามทางไซเบอร์หรือได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามทางไซเบอร์

๒) เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ ทำสำเนา หรือสกัดคัดกรองข้อมูลสารสนเทศหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามทางไซเบอร์

๓) ทดสอบการทำงานของคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ หรือถูกใช้เพื่อค้นหาข้อมูลใด ๆ ที่อยู่ภายใน หรือใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ หรือระบบคอมพิวเตอร์นั้น

๔) ยึดหรืออายัดคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ใด ๆ เฉพาะเท่าที่จำเป็นซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เพื่อการตรวจสอบหรือวิเคราะห์ ทั้งนี้ ไม่เกิน ๓๐ วัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวให้ส่งคืนคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ใด ๆ แก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้ครอบครองโดยทันทีหลังจากเสร็จสิ้นการตรวจสอบหรือวิเคราะห์

การดำเนินการตาม ๒) ๓) และ ๔) ให้ กกม. ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อมีคำสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำร้อง โดยต้องระบุเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งกำลังกระทำการหรือจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับร้ายแรง แต่ถ้าหากเป็นภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับวิกฤติ เจ้าหน้าที่จะมีอำนาจดำเนินการได้ทันทีเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันและเยียวยาความเสียหายก่อนล่วงหน้าได้โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล แต่หลังจากการดำเนินการดังกล่าว ให้แจ้งรายละเอียดการดำเนินการดังกล่าวต่อศาลที่มีเขตอำนาจทราบโดยเร็ว

สุดท้ายนี้ ท่านผู้อ่านคงจะสบายใจได้ว่า หากเราเป็นผู้ใช้ปกติที่ไม่ได้ก่อให้เกิดภัยร้ายแรงหรือวิกฤติ ก็คงไม่มีใครสามารถเข้ามาควบคุมหรือยึดอายัดทรัพย์สินของเราได้โดยง่าย

เลขาธิการ สกศ. นำคณะผู้บริหารและข้าราชการ ถวายพระพรชัยมงคล และลงนามถวายพระพร

เมื่อวันที่ (๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒) เลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.สุภัทธร จำปาทอง) เป็นประธานในพิธีถวายพระพรชัยมงคล และลงนามถวายพระพรเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒ โดยมีรองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.วัฒนาพร ระวังบุทกซ์) รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์) ผู้บริหารและข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เข้าร่วมพิธี ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

คณะรัฐมนตรี มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

สแกน QR Code เพื่อดูฉบับเต็ม

วารสารการศึกษาไทย
THAILAND EDUCATION JOURNAL

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๔๔/๒๐ ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๑๑๒๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๐๐๘๓ www.onec.go.th เด็กไทยในฝัน โดยสภาการศึกษา

